ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛΛ. Β'. | 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1872.

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

περὶ

ΤΑΡΤΟΥΦΟΥ

(Συνέχεια ἴδε φυλ. Α'. καὶ τέλος.)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἀναπτύξαντες γενικῶς τὸν χαρακτῆρα τούτου εἰς τὸ πρῶτον φυλλάδιον, ἐρχόμεθα ἤδη νὰ διακρίνωμεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πλησίον ἐν τῷ δράματι. Πρὶν ὅμως προβῶμεν εἰς ἀνάγνωσιν τεμαχίων τινῶν τῆς συνωνύμου κωμῳδίας, πρὸς καλλιτέραν διάγνωσιν τοῦ χαρακτῆρος, ἂς ἀκούσωμεν αὐτὸν τὸν Βολταῖρον ὁμιλοῦντα περὶ τοῦ ἔργου.

«Ἠξεύρομεν, λέγει, ὅλα τὰ ἐμπόδια, ὅσα τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἔργον ὑπέφερε. Δύναταί τις ν' ἀναγνώσῃ πάντα ταῦτα εἰς τὸ προοίμιον τοῦ συγγραφέως. Λουδοβίκος ὁ ΙΔ'. ἰδὼν ἀπὸ σκηνῆς τὸ ἔργον, ἔμεινε λίαν ηὐχαριστημένος. Αἱ πρῶται τρεῖς πράξεις παρεστάθησαν εἰς τὰς Βερσαλλίας ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τὴν 14 Μαΐου 1664. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος τὴν 29 Νοεμβρίου ἐδιδάχθη ἐνώπιον τοῦ μεγάλου Κονδέ.

»Ἔκτοτε οἱ ἀντίζηλοι ἐξηγέρθησαν, οἱ ψευδευλαβεῖς ἤρχισαν νὰ θορυβῶσιν ἐναντίον τοῦ Μολιέρου, καὶ νὰ ἐξαπατῶσιν ἀγαθούς τινας ἄνδρας. Οὗτος δὲ βλέπων τόσους ἐχθροὺς προσπαθοῦντας νὰ προσβάλλωσιν αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸ δρᾶμά του, ἀπεράσισε νὰ καθησυχάσῃ τὴν ἐξεγερθεῖσαν θύελλαν διὰ τῆς μὴ διδαχῆς ἐπὶ ἓν ἔτος τοῦ Ταρτούφου, ἀνεγίνωσκεν ὅμως αὐτὸν εἴς τινας ἐκλεκτὰς οἰκογενείας, ἔνθα δὲν κατῴκει ἡ δεισιδαιμονία.

»Ἡ πρώτη δημοσία παράστασις τοῦ Ταρτούφου ἐγένετο ἐν Παρισίοις τὴν 5 Αὐγούστου 1667. Τὴν ἑσπέραν δὲ καθ' ἣν τὸ δρᾶμα ἔμελλε νὰ παρασταθῇ συνέρρευσε τόσον πλῆθος, ὥστε αἱ ἐκλεκτότεραι κυρίαι τῆς πρωτευούσης μόλις κατώρθωσαν νὰ εὕρουν καθίσματα. Ὅτε δὲ οἱ ὑποκριταὶ ἤρχισαν τὴν παράστασιν, ἔρθασε διαταγὴ ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, διατάττοντος τὴν παῦσιν τῆς παραστάσεως.»

Λέγουσι δὲ ὅτι ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, παρουσιασθεὶς ὁ Μολιέρος εἰς τὸ ἀκροατήριον, εἶπε τὸ ἑξῆς λογοπαίγνιον: «Κύριοι, εἴχομεν πεποίθησιν ὅτι ἐνώπιον ὑμῶν ἐμέλλομεν σήμερον νὰ παίξωμεν τὸν Ταρτοῦφον, ἀλλ' ὁ κύριος πρόεδρος δὲν θέλει νὰ τὸν παίξωσι (mais M. le premier président ne veut pas qu' on le joue).

«Σήμερον πλεῖστοι θεωροῦσιν ὡς ἠθικὸν μάθημα τὸ δρᾶμα τοῦτο, ὅπερ ἄλλοτε εὕρισκον τόσον σκανδαλῶδες. Δύναται δὲ πᾶς τις νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Κλεάνθους, ἐν οἷς ἡ ἀληθὴς ἀρετὴ ἀντι-

τάσσεται πρὸς τὴν μωρὰν εὐλάβειαν τοῦ Ὀργών, εἶναι, ἐξαιρέσει ὀλίγων τινῶν φράσεων, ἡ ἀνθηροτάτη διδαχή, ἣν ἔχομεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας, καὶ ἴσως οἱ λόγοι οὗτοι ἠρέθισαν περισσότερον ἐκείνους, οἵτινες ὡμίλουν τόσον ὡραῖα ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, ὅσον ὁ Μολιέρος ἀπὸ τῆς σκηνῆς. Σχεδὸν πάντες οἱ χαρακτῆρες εἶναι πρωτότυποι, δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς κακός, ὁ δὲ χαρακτὴρ τοῦ Ταρτούφου εἶναι ἐντελέστατος. Θαυμάζει τις τὴν δέσιν τοῦ δράματος τούτου μέχρι τῆς λύσεώς του.» Τοιαῦτα ἐξέφερεν περὶ τούτου ὁ Βολταῖρος.

Καὶ ὅμως τὸ δρᾶμα τοῦτο, τὸ ἀπεικονίζον τόσον πιστῶς καὶ κατακρίνον τὰς ἀνηθίκους πράξεις, κατεδιώχθη τοσοῦτον, ὥστε ἠνάγκασαν τὸν συγγραφέα ν' ἀπολογηθῇ λέγων· «Ἰδοὺ κωμῳδία, ἥτις κατεθορύβησε πλείστους, κατεδιώχθη ἐπὶ πολύ, καὶ οἱ ἄνδρες, οὓς αὕτη ἐχλεύασε, φαίνεται ὅτι ἦσαν οἱ ἰσχυρότεροι ἐν τῇ Γαλλίᾳ. Οἱ μαρκήσιοι, οἱ ἰατροὶ κτλ. ὑπέφερον ἡδέως νὰ τοὺς περιπαίζωσι, καὶ ἐδείκνυον ὅτι ἐτέροντο μεθ' ὅλου τοῦ κόσμου, ἐπὶ τῇ ἀπεικονίσει τῶν ἐλαττωμάτων των, ἀλλ' οἱ ὑποκριταὶ δὲν ἠνέχθησαν ποσῶς τὰ σκώμματα, κατ' ἀρχὰς ἐξηγριώθησαν καὶ ἠπόρουν πῶς ἐτόλμησα νὰ διακωμῳδήσω τὰς προσποιήσεις των, καὶ νὰ ζητήσω διὰ τοῦ ἔργου τούτου ν' ἀπαγορεύσω τὴν τέχνην, ἣν ἐνασκοῦσι τόσα ἔντιμα πρόσωπα.»

«Πάντες ὡπλίσθησαν κατὰ τῆς κωμῳδίας ταύτης ὡς μαινόμενοι. Ἐπρόσεξαν ὅμως νὰ μὴ κατηγορήσωσι μέρη, ἅτινα τοὺς ἐπλήγωναν, δεικνύοντες οὕτω μεγίστην εὐγένειαν, δι' ἧς καλῶς γινώσκουσι νὰ καλύπτωσι τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας των. Κατὰ τὴν συνήθειάν των ἐκήρυξαν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο προσβάλλει αὐτὸν τὸν Θεόν. Ὁ Ταρτοῦφος κατ' αὐτοὺς εἶναι δρᾶμα πληγόνον τὴν εὐσέβειαν, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, πλῆρες ἀχρειότητος καὶ ἄξιον τοῦ πυρός. Πᾶσαι δὲ αἱ συλλαβαί του εἶναι ἀσεβεῖς, αἱ εἰκόνες του ἐγκληματικαί.»

Ἀπολογούμενος δὲ περαιτέρω ὁ συγγραφεὺς διὰ τὴν καταδίωξιν τοῦ ἀθανάτου τούτου ἔργου του, λέγει· «Ἐπιθυμῶ ἵνα οἱ ἀληθῶς εὐλαβεῖς μὲ κρίνωσι, καὶ ἐξορκίζω τούτους νὰ μὴ καταδικάσωσι ποσῶς τὸ ἔργον πρὶν ἴδωσι. Πᾶς δὲ ὅστις εὐσυνειδήτως ἐξετάσει αὐτό, ἀναμφιβόλως θὰ ἴδει ὅτι ἡ πρόθεσίς μου ἦτο ἀθῴα, καὶ ὅτι δὲν εἶχον κατὰ νοῦν νὰ περιπαίζω πράγματα, ἅτινα πᾶς τις ὀφείλει νὰ σέβηται, ὅτι κατέβαλον ἅπασαν τὴν τέχνην καὶ μεγίστην προσοχήν, ὅπως δυνηθῶ νὰ καταστήσω εὐδιάκριτον τὸ πρόσωπον τοῦ ὑποκριτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀληθοῦς εὐλαβοῦς. Οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀρίνει οὗτος τὸν θεατὴν ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τοῦ χαρακτῆρός του, κατ' ἀρχὰς διακρίνει τις αὐτὸν ἐκ τῶν σημείων, καὶ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους δύναται πᾶς θεατὴς νὰ διακρίνῃ τὸν χαρακτῆρα κακοῦ ἀνδρός, ὡς καὶ τὸν χαρακτῆρα ἀγαθοῦ, ὃν ἀντέταξα πρὸς τὸν πρῶτον.»

Παραθέτω ἤδη στίχους τινάς, οὓς, ὅσον ἠδυνήθην πιστῶς μετέφρασα ἐκ τοῦ πρωτοτύπου, ὅπως κάλλιον δειχθῇ ὁ χαρακτὴρ τοῦ Ταρτούφου, καὶ ὅπως μὴ δίδωμεν πίστιν εἰς τὴν φαινομένην εὐλάβειαν καὶ σωφροσύνην, προτοῦ γνωρίσωμεν ἀληθῶς ἐκ τῶν πράξεων ὅτι εἶναι πραγματικαί.

Ἀπατηθείς, ὡς εἴπομεν προηγουμένως, ἐκ τῶν γλυκέων λόγων τοῦ Ταρτούφου ὁ Ὀργών, ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται ἐν τῇ Α'. πράξει, σκηνῇ ς'. πρὸς τὸν γυναικάδελφόν του, ὅστις παρεπονεῖτο πῶς ἔδωκε τόσην πίστιν εἰς τὸν ἀπατεῶνα.

Ὠχ! ἀδελφέ μου θὰ χαρῇς ἐὰν αὐτὸν γνωρίσῃς,
Καὶ δὲν θὰ παύσῃς παντελῶς νὰ τὸν ἀποθαυμάζῃς·
Διότι εἶναι ἄνθρωπος, τί ἄνθρωπος, σπουδαῖος.
Καὶ πᾶς τις ἂν τὰς διδαχὰς αὐτοῦ ἀκολουθήσῃ,
Θὰ αἰσθανθῇ εἰς τὴν ψυχὴν εἰρήνην βαθυτάτην,
Καὶ θὰ νομίζ' ὡς σκύβαλον τὴν οἰκουμένην ὅλην.
Ἀφ' ὅτου τὸν ἐγνώρισα, μετέβαλον τοὺς πρώτους
Πρὸς τοὺς ὁμοίους τρόπους μου, μ' ἐδίδαξ' νὰ μὴ [τρέφω
Πρὸς τίποτε παραμικρὰν ἀγάπην· τὴν ψυχήν μου
Ἀπέσπασεν ἐξ ὅσων πρὶν ἠγάλλετο κ' ἠγάπα,
Ὥστε μοι εἶναι κάλλιον νεκρὸν τὸν ἀδελφόν μου
Νὰ ἴδω, τὴν γυναῖκά μου, τὰ τέκνα, τὴν μητέρα
Ἢ νὰ φροντίζω δι' αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς συλλογοῦμαι.

Ἀπαντῶντος δὲ εἰρωνικῶς τοῦ γυναικαδέλφου διὰ τὰ φιλάνθρωπα αἰσθήματα, ἅτινα ἐνέπνευσεν ὁ καλὸς οὗτος ξένος εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ὀργών, οὗτος ἀποκρίνεται.

Καὶ ἂν τὸν ἔβλεπες ἐκεῖ, ὁπότε συνηντήθην
Μετὰ τοῦ πράου τούτ' ἀνδρὸς τὸ πρῶτον, ἀδελφέ μου,

Ἀμέσως τὴν ἀγάπην του βεβαίως θὰ ἐζήτεις.
Ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἤρχετο κ' ἐκάθητο σιμά μου,
Γονατιστὰ προσηύχετο ποιῶν ἀκαταπαύστως
Εἰς πᾶσαν λέξιν τοῦ παπᾶ ἡσύχως τὸν σταυρόν του.
Διὰ τῆς προσευχῆς αὐτῆς, τῆς τόσον θερμοτάτης,
Προσείλκυε τὰ βλέμματα τοῦ παρεστῶτος πλήθους,
Θαυμάζοντος τὸ σχῆμά του καὶ τὴν εὐλάβειάν του.
Πολλάκις ἀνεστέναζε βαθέως ἐκ καρδίας,
Κ' ἐφίλει εὐλαβέστατα τὸ ἔδαφος συχνάκις.
Ποθῶν νὰ μάθω τίς αὐτός, ἠρώτησα τὸν παῖδα,
Ὅστις πλησίον πάντοτε ἐκάθητο ἐκείνου.
Λοιπὸν μανθάνω, φίλε μου, ὅτ' ἦτο ἔνδεής τις,
Ἀλλ' εὐσεβὴς χριστιανός, λιτός, καὶ ἐλεήμων.
Καὶ πράγματι· διότ' ἐνῷ ἐγὼ αὐτῷ κοσμίως
Ἐχάριζα καὶ κᾶτι τι, αὐτὸς ἐκράτει μέρος
Ἐκ τῶν συνήθων δώρων μου, τὰ πλεῖστα ἐπιστρέφων,
»Εἶναι πολύ, μοὶ ἔλεγε, τὸ ἥμισυ ἀρκεῖ μοι,
»Δὲν εἶμαι ἄξιος ποσῶς τοιούτων, κύριέ μου.»
Καὶ ἄν ποτε ἐπέμενον τὰ πάντα νὰ κρατήσῃ,
Ἀπήρχετο, τὸ ἔθλεπον, νὰ τὰ διαμοιράσῃ
Εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς πόλεως. Τί ἐλεήμων ἦτο!
Αὐτὸ μ' ἠνάγκασ', ἀδελφέ, πλησίον νὰ τὸν ἔχω.
Καὶ ἀληθῶς δὲν ἔσφαλα· διότι ἀπὸ τότε
Θαρρῶ πῶς εἶμαι εὐτυχής, ἡσύχασαν τὰ πάντα.
Φροντίζει καθ' ὑπερβολὴν διὰ τὴν σύζυγόν μου,
Χάριν βεβαίως τῆς τιμῆς, τῆς ὑπολήψεώς μου.
Πολλάκις μὲ πληροφορεῖ καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων,
Ὅσοι τυχὸν τὰ βλέμματα γλυκὰ ἐξακοντίζουν
Πρὸς ταύτην· περισσότερον ἐμοῦ ὁ καϋμένος.
Δεικνύεται ζηλότυπος. Πλὴν σεῖς, μὲ συγχωρεῖτε,
Ὡς εἴσθε χονδροκέφαλοι, δὲν θέλετε διόλου
Νὰ μάθητε τὸν ζῆλόν του, καὶ μέχρι τίνος φθάνει.
Νομίζει ὡς ἁμάρτημα κ' ἐλάχιστόν τι σφάλμα,
Σχεδὸν πᾶν ἀντικείμενον πολὺ τὸν σκανδαλίζει.
Καὶ χάριν παραδείγματος, προχθὲς κατεταράχθη·
Διότι προσευχόμενος, συνέλαβ' ἕνα ψύλλον,
Καὶ τὸν ἐσκότωσεν εὐθύς. Τί εὐσεβὴς ποῦ εἶναι!

Ὡς φαίνεται δὲ ἐν τῇ Πράξει Β'. σκηνῇ β'. τοσοῦτον ὁ Ὀργὼν ἠγάπησε τὸν Ταρτοῦφον, ὥστε ἠθέλησε καὶ σύζυγον νὰ τὸν δώσῃ εἰς τὴν θυγατέρα του, πρὸς ἣν ἀναφωνεῖ.

Ἐὰν δὲν ἔχ' ἡ τζέπη του πεντάρα, κοριτσάκι,
Δὲν εἶναι ἄτιμος ποσῶς, εἶν' ἔντιμος πενία,
Ὑπερυψόνουσα αὐτὸν 'στὰ ὄμματα τοῦ κόσμου.
Ἄλλοτε ἦτο πλούσιος, ἀλλ' ὁ εὐλογημένος
Προσκλωμένος πάντοτε εἰς τοῦ Θεοῦ τὰ πλούτη,
Φροντίδα δὲν ἐλάμβανε περὶ τῶν ἐπιγείων.

Ἵνα δείξῃ δὲ ὁ Ταρτοῦφος ὅτι πάντοτε περὶ τὰ θεῖα ἀσχολεῖται, ὁμιλεῖ οὕτως ἐν τῇ Πράξει Γ', σκηνῇ β'. πρὸς τὸν ὑπηρέτην του, εὑρισκόμενον εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ οἴκου, ἵνα ἀκουσθῇ.

Ἀαυρέντιε, τὸν σάκκον μου καὶ τὸ φραγγέλιόν μου
Φύλαττε ἀσφαλέστατα. Παιδί μου, παρακάλει
Τὸν πολυεύσπλαγχνον Θεὸν νὰ σὲ διαφωτίζῃ.
Ἂν δὲ προσέλθῃ τις ἐδῶ καὶ μὲ ζητήσῃ, 'πέ του
Ὅτι πηγαίνω πρόθυμος εἰς τοὺς φυλακισμένους,
Νὰ διανείμω εἰς αὐτοὺς ἐλέη προελθόντα
Ἐξ εὐσεβῶν χριστιανῶν.

Βλέπων δὲ τὴν ὑπηρέτριαν τοῦ Ὀργών, ἐξάγει τὸ μανδύλιόν του, καὶ ἀποστρέφων τὸ πρόσωπον ἀναφωνεῖ μετὰ προσποιήσεως πρὸς αὐτήν.

Θεέ μου! Σὲ παρακαλῶ, προτοῦ μοὶ ὁμιλήσεις,
Αὐτὸ τὸ μανδηλάκι μου νὰ λάβῃς, καὶ σκεπάσου.
Ὠχ! κάλυψε τὰ στήθη σου, δὲν δύναμαι νὰ βλέπω·
Διότι ἀντικείμενα τοιαῦτα τὰς ψυχάς μας
Πληγόνουν, κ' ἐγκληματικὰς ἰδέας μᾶς παρέχουν.

Λέγουσα ὅμως πρὸς αὐτὸν ἡ ὑπηρέτις ὅτι ἡ κυρία της ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν ἴδῃ, ὁ εὐλαβὴς Ταρτοῦφος, οὗτινος τὸ, δόντι ἐπόνει μᾶλλον διὰ τὴν οἰκοδέσποιναν, ἢ διὰ τὴν ὑπηρέτριαν, ἀνακράζει τεταραγμένως·

Ἂν ἦναι μάλιστα, καλά, πλὴν πότε θὰ κοπιάσῃ;

Ὑποδεχόμενος δὲ ἐν τῇ Γ'. πράξει σκηνῇ γ'. τὴν σύζυγον τοῦ Ὀργών, ἀπευθύνει πρὸς αὐτὴν μετὰ ὑποκριτικῆς φωνῆς καὶ γλυκύτητος τοὺς ἑξῆς λόγους·

Κυρία, εἴθε ὁ Θεὸς ὑγείαν νὰ σᾶς δίδῃ
Σωματικὴν καὶ ψυχικήν, νὰ σᾶς διαφυλάττῃ,
Ὅπως ἐγὼ ὁ δοῦλός σας ἐπιθυμῶ ἀπαύστως,
Ἀπὸ παντοίων θλίψεων.—Ἂν καὶ αἱ παρακλήσεις
Ἁμαρτωλοῦ, ὡς εἶμ' ἐγώ, δὲν ἔχουσιν ἀξίαν
Νὰ ἐπισύρουν ἄνωθεν τὴν χάριν τοῦ Κυρίου,
Πλὴν δὲν παρέλειψά ποτε καὶ νὰ παρακαλέσω
Νὰ σᾶς φυλάττῃ ὑγιῆ, νὰ σᾶς χαρίζ' ἡμέρας.—

Καὶ ὅμως αὐτὸς ὀλίγον παρακάτω, λαμβάνει τὴν χεῖρα τῆς κυρίας ταύτης, τὴν σφίγγει, ὡς σφίγγει ἐραστὴς ὁσάκις συναντήσῃ τὴν ἐρωμένην του, θέτει τὴν χεῖρά του εἰς τὰ γόνατά της ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι θεωρεῖ τὸ μαλακὸν ἔνδυμά της, τὴν γαργαλίζει ψαύων διὰ τῶν δακτύλων τὸ στῆθός της, ἀναστενάζει βαθύτατα, ὡς πρὶν ἀνεστέναζεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκπέμπει λόγους καρδίας περιλογισμένης ὑπὸ τοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν γυναῖκα, ὡς πρὶν ἀνέπεμπε δεήσεις πρὸς τὸν Θεόν.

Ἐνῷ δὲ ἡ σύζυγος τοῦ Ὀργὼν ἔλεγεν ὅτι τὸν θλίβει τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὅτι αἱ καλλοναὶ τοῦ οὐρα-

νοῦ θέλγουσι τὴν ψυχήν του, ὁ Ταρτοῦφος ἀποκρίνεται·

Ὁ ἔρως, ὅστις τοὺς θνητοὺς ἑλκύει καθ' ἑκάστην
Πρὸς οὐρανίους καλλονάς, τὸν ἔρωτα δὲν πνίγει
Καὶ πρὸς τὰ κοσμικὰ ποσῶς. Εὐκόλως αἱ αἰσθήσεις
Προσέλκονται πρὸς πλάσματα, καὶ κλίνουσι πρὸς ὅσα
Ἔπλασε κἄπως ἐντελῆ τῆς φύσεως ὁ πλάστης.—
Τοιαῦτα πᾶς τις δύναται νὰ εὕρ' ἀναμφιβόλως
Ἐστὸ φῦλόν σας, καὶ ἐξ αὐτῶν σεῖς εἶσθε ἐκ τῶν [πρώτων . . .
Ἐπὶ τῆς ὄψεως ὑμῶν ἐχύθ' ἡ ὡραιότης,
Ἥτις τοὺς πάντας δύναται 'στὸν ἅδην νὰ βυθίσῃ.—
Ὁπόταν ῥίπτω πρὸς ὑμᾶς, ὦ καλλονὴ τελεία,
Τὰ βλέμματα, δὲν δύναμαι νὰ μὴ θαυμάζ' ὁ τάλας
Ἐν τῇ μορφῇ σας τοῦ παντὸς τὸν πλάστην, τὸν [πατέρα.
Καὶ κατ' ἀρχὰς ἐδίσταζον μὴ αὕτη ἡ θερμότης
Ὑπέκρυπτε σατανικὰς ὁρμὰς καὶ διαθέσεις.
Διὸ καὶ ἀπεφάσισα νὰ φύγω ἀπ' ἐμπρός σας,
Πιστεύων ὅτι ἤθελον σωθῆ ἐκ τῆς φυγῆς μου.
Πλὴν τέλος ἀνεγνώρισα ὅτι τὸ πάθος τοῦτο
Ἀνόσιον δὲν θ' ἀποθῇ, θὰ μείνῃ μέχρι τέλους
Σεμνόν. Μὰ τὴν ἀλήθειαν, μ' ἠνάγκασε ν' ἀφήσω
Νὰ τρέψητ' ἡ καρδία μου μ' ἐλπίδας γλυκυτάτας.—
Κυρία μου, ὁμολογῶ ὅτ' ἔγεινα αὐθάδης,
Ἀλλὰ ἡ καλωσύνη σας ἐλπίζω νὰ μὲ σώσῃ.—

Ἀποκριθείσης δὲ τῆς συζύγου ὅτι ἡ ἐξήγησις αὕτη εἶναι ἐρωτικωτάτη, καὶ ἀπορούσης πῶς αὐτός, ὁ τόσον εὐλαβής, ἐκφέει ἐκ τῶν χειλέων του λέξεις ἁρμοζούσας μᾶλλον εἰς ἀσεβεῖς, ὁ Ταρτοῦφος ἐξακολουθεῖ·

Ἄ! ἐπειδ' εἶμαι εὐλαβής, μήπως θνητὸς δὲν εἶμαι ;
Ὅστις προσίδ' ἐκστατικῶς τὰ τόσα θέλγητρά σας,
Μήπως δὲν ἁφαρπάζεται ἡ δύστηνος καρδιά του;
Γνωρίζω ὅτ' οἱ λόγοι μου θὰ σᾶς φανοῦν ὀλίγον
Παράξενοι, κυρία μου, ἀλλ' ὅμως τέλος πάντων
Δὲν εἶμαι ἄγγελος ποσῶς, εἷς τῶν ἀνθρώπων εἶμαι.
Τὰς ἐξομολογήσεις μου αὐτὰς ἐὰν μεμφθῆτε,
Δὲν εἶμαι ἔνοχος ἐγώ, αἱ καλλονάι σας πταίουν.
Ἅμα σᾶς εἶδα παρευθὺς ἠσθάνθην ὁλοψύχως
Πληγὴν βαρεῖαν τήκουσαν τὰ σπλάγχνα ἐνδομύχως,
Κ' ἡ λάμψις τῶν ὀμμάτων σας μ' ἐκάρφωσε· τὰ [πάντα
Ταχέως ἐματαίωσε, νωθείας, παρακλήσεις,
Εὐλάβειαν, εὐσέβειαν, καὶ ἔστρεψεν ἀμέσως
Πρὸς τὰ γλυκά σας θέλγητρα ἁπάσας τὰς εὐχάς μου.
Πολλάκις σᾶς ὑπέδειξαν οἱ στεναγμοὶ τὸ πάθος,
Κ' οἱ ὀφθαλμοί μου οἵτινες μὲ θάκρυα πληροῦνται.
Καταδεχθῆτε τὸ λοιπόν, κυρία τὴν λατρείαν,
Καρδίας λίαν συμπαθοῦς, τὰ πάνδεινα πασχούσης,
Τοῦ ἀναξίου δούλου σας τὸν ἔρωτα δεχθῆτε.

Καὶ μετὰ πάντα ταῦτα, ἅτινα ἐγένοντο γνωστὰ εἰς τὸν Ὀργών, οὗτος ἀκόμη πείθεται εἰς τοὺς ἀπατηλοὺς λόγους τοῦ Ταρτούφου, κ' ἐνῷ πάντες κατακρίνουσιν αὐτόν, καὶ ὁ υἱός μαρτυρεῖ πᾶσαν τὴν ἐρωτικὴν συνδιάλεξιν, ἣν ἀπηύθυνε πρὸς τὴν μητέρα του, οὗτος δὲν πείθεται, ἀλλ' ἐπιμένει θεωρῶν τὸν Ταρτοῦφον ὡς ἅγιον ἄνθρωπον. Πλὴν ὁ ἅγιος οὗτος ἑτοιμάζεται νὰ στολίσῃ τὴν κεφαλὴν ἐκείνου, ὅστις τὸν εἰσήγαγεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του, τὸν ἐνέδυσε καὶ τὸν ἔθρεψε. Καὶ πράγματι οὗτος, ἐν τῇ πράξει Δ'. σκηνῇ ε'. ἀκούων λόγους γλυκεῖς τῆς γυναικὸς τοῦ Ὀργὼν προσπαθούσης νὰ τὸν ψαρέψῃ, καὶ νὰ τὸν ἀποδείξῃ εἰς τὸν ἄνδρα της, κεκρυμμένον ὄντα ὑπὸ τὴν τράπεζαν, τοιοῦτον, οἷος ἀληθῶς ἦτο, ἀναφωνεῖ πρὸς αὐτήν.

Ἀληθινά, κυρία μου, ὁσάκις τις ἀκούει
Ἐκ στόματος ἀγαπητοῦ λόγους γλυκεῖς τοιούτους,
Αἰσθάνετ' ἔκστασίν τινα καὶ ταραχὴν μεγίστην.
Εἰς πάσας τὰς αἰσθήσεις μου εἰσέδυσε ταχέως,
Παρέχοντές μοι ἡδονήν, ἣν μέχρι τοῦδ' οὐδόλως
Ἐγεύθην, τὸ ὁμολογῶ. Τί εὐτυχὴς θὰ ἦμαι
Ἂν σᾶς φανῶ ἐράσμιος, τί μακαρία ὥρα ! —
Εἰς θέσιν πανευδαίμονα εὑρίσκετ' ἡ ψυχή μου,
Πλὴν αὕτη τὴν συγχώρησιν ζητεῖ νὰ ἀμφιβάλλῃ
Περὶ τῆς εὐτυχίας της ἀκόμη. Ἐλευθέρως
Ἂν πρέπῃ νὰ ἐξηγηθῶ, δὲν θὰ πεισθῶ ἐν ὅσῳ
Σημεῖόν τι τῶν πόθων μου πραγματικὸν δὲν ἴδω.

Ὅταν δὲ τέλος προσποιουμένη ἡ σύζυγος τοῦ Ὀργὼν ἔλεγεν ὅτι φοβεῖται νὰ ἐνδώσῃ, ἵνα μὴ πταίσῃ εἰς τὸν Θεόν, ὁ Ταρτοῦφος, ὅστις συχνάκις εἶχε τοῦτον εἰς τὰ χείλη του, ἀποκρίνεται·

Ἂν 'στὰς εὐχάς μας ὁ Θεός, ὡς λέγεις, ἀντιτείνῃ,
Τοῦτο δὲν δύναται ποσῶς νὰ βλάψῃ τὴν ψυχήν σου,
Οἱ φόβοι εἶναι μάταιοι, γελοῖαι ἐφευρίσεις
Ἡ κόλασις, τὰ βάσανα· ἐγὼ θὰ τ' ἀποδείξω,
Καὶ θὰ σὲ μάθω πάμπολλα, πλὴν ἄφες με νὰ πράξω,
Αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν σου, 'στὴν ῥάχιν μου σηκώνω.

Τοιοῦτος εἶναι ἐν ὀλίγοις, ὁ Ταρτοῦφος ἐν δράματι. Λέγει μὲν πλεῖστα περὶ ἠθικῆς καὶ θεοσεβείας, ἀλλ' ὅμως διὰ τῆς ὑποκρίσεως ταύτης προσπαθεῖ ν' ἀπολαύσῃ πᾶν ὅ,τι ὀρέγεται, ἐξαπατῶν τοὺς περὶ αὐτόν, καὶ ἀγνωμονῶν πρὸς τὸν εὐεργέτην του.

Ἵνα δὲ κατανοήσωμεν ἔτι περισσότερον πόσον ἐπιβλαβὲς σῶμα εἶναι οὗτος ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἂς παραβάλωμεν αὐτὸν πρὸς ἕνα μόνον χαρακτῆρα, ὠφέλιμον

ταύτῃ, πρὸς τὸν ἀνεξίκακον. Εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ γείνῃ ἡ σύγκρισις αὕτη· διότι καθὼς διὰ τῆς συγκρίσεως καὶ ἀντιπαραβολῆς δύω ἀνομοίων ἀντικειμένων δείκνυται ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἑνὸς τούτων, οὕτω καὶ διὰ τῆς συγκρίσεως δύω διαφόρων χαρακτήρων δείκνυται τίς ὁ ὠφέλιμος τούτων, καὶ τίς ὁ ἐπιβλαβής. Παραβάλλοντες λοιπὸν τὸν Ταρτοῦφον, συμφώνως τῷ ὁρισμῷ, ὃν ἐδώκαμεν ἐν τῷ Α'. φυλλαδίῳ, πρὸς τὸν ἀνεξίκακον, θὰ ἴδωμεν πόσους παρασάγγας ἀπέχει ὁ εἷς τοῦ ἑτέρου· διότι ὁ μὲν ἀνεξίκακος ἐνῷ ὑβρίζεται πολλάκις ἄνευ λόγου, ἐνῷ καταφρονεῖται ἀδίκως, ἐνῷ μισεῖται ἐνίοτε καὶ ὑπὸ τῶν εὐεργετηθέντων ὑπ' αὐτοῦ, ὅμως οὐδέποτε σκέπτεται ν' ἀνταποδώσῃ κακὸν ἀντὶ κακοῦ εἰς τοὺς ἐχθρούς του, ἐνῷ ὁ Ταρτοῦφος, ἂν καὶ θαυμάζηται, ὡς ἐκ τῶν λόγων του, ἂν καὶ τιμᾶται ἀναξίως, ὡς ἔκ τινων ἀγαθῶν πράξεων ἃς κατὰ τὸ φαινόμενον ποιεῖ, ἂν καὶ εὐεργετῆται, ὅμως προσπαθεῖ παντὶ μέσῳ νὰ ζημιώσῃ τοὺς φίλους του, καὶ αὐτὸν τὸν εὐεργέτην του.

Πρὸς ὑποστήριξιν τῶν λόγων τούτων φέρομεν τὰ ἑξῆς δύω μόνον παραδείγματα. α.) Τὸν νομοθέτην Λυκοῦργον, ὅστις, ὅτε ποτέ, ὡς ἠξεύρομεν ἐκ τῆς ἱστορίας, μετερρύθμισε τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης, καὶ ἠνάγκασεν ἕνεκα τούτου πολλοὺς τῶν εὐπόρων νέων νὰ καταβοῶσι, καὶ συνωμοσίας νὰ κατεργάζωνται κατ' αὐτοῦ, ἐξ ὧν εἷς, Ἄλκανδρος καλούμενος, πατάξας τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Λυκούργου διὰ τῆς βακτηρίας, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, (*) ὄχι μόνον δὲν ὠργίσθη κατὰ τοῦ νέου τούτου, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν τιμωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸν παρέλαβεν εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ συνωμίλει μετ' αὐτοῦ, μέχρις ὅτου τὸν κατέστησεν ἐπιμελῆ καὶ σώφρονα.

β'.) Τὸν δίκαιον Ἀριστείδην, ὅστις, ἐξοστρακισθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὄχι μόνον δὲν ἐμνησικάκησε κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅτε ὁ Ἑλληνικὸς στόλος περιεκυκλώθη ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ, ἐλθὼν ἐν καιρῷ νυκτὸς διὰ μέσου τῶν ἐχθρικῶν πλοίων εἰς τὴν σκηνὴν τούτου, καὶ κα-

(*) Ὅρα Πλουτ. βίον Λυκούργου § ια'.

λέσας αὐτὸν ἔξω εἶπεν: (*) Ἤμεῖς, ὦ Θεμιστόκλεις, ἂν ἤμεθα σώφρονες, πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν μειρακιώδη ἔχθραν, καὶ νὰ προσπαθήσωμεν, ἀμιλλώμενοι πρὸς ἀλλήλους, νὰ σώσωμεν τὴν Ἑλλάδα, σὺ μὲν ἄρχων καὶ στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ ὑπουργῶν καὶ συμβουλεύων. » Ῥίπτοντες δὲ ἤδη μικρόν τι βλέμμα ἐπὶ τῶν προηγουμένων, θὰ ἴδωμεν πόσον ἀντίθετος εἶναι ὁ χαρακτὴρ ἀνδρὸς ἀνεξικάκου, τοῦ χαρακτῆρος ἀνδρὸς ὑποκρινομένου μόνον τὴν ἀρετήν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀγαθὴν πρᾶξιν ποιοῦντος, καὶ ἐκ τούτου δυνάμεθα ἀδιστάκτως νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Ταρτοῦφος, ἀντιπαραβληθεὶς πρὸς ἕνα τῶν πολλῶν χαρακτήρων, τῶν ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ ὑπαρχόντων, εἶναι ὁ αἰσχρότατος πάντων, εἶναι ἡ γάγγραινα, οὕτως εἰπεῖν, κοινωνικοῦ σώματος, ἥτις εἶναι ἐπάναγκες ν' ἀποκοπῇ, ἵνα μὴ φθείρῃ ὁλόκληρον τὸ σῶμα.

Δυστυχῶς Ταρτοῦφοι οὐδέποτε ἔλειψαν ἐκ τοῦ κόσμου, οὐδὲ θὰ λείψωσί ποτε, ἐν ὅσῳ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σχηματισθῇ τάξις τις ἀνθρώπων λέγουσα τὰ σῦκα σῦκα, καὶ τὴν σκάφην σκάφην, καὶ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πολίτας λατρεύουσα, τῶν δὲ ὑποκριτῶν τὰς πράξεις φανερὰς καθιστῶσα. Καὶ ἀληθῶς, οὐδέποτε, ὡς εἴπομεν, ὁ κόσμος ἐστερήθη τοιούτων· διότι καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἔχομεν πλείστους ὅσους, δύω μάλιστα ἐπισήμων ἐθνῶν, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἰουδαίων, τοὺς Σοφιστὰς καὶ τοὺς Φαρισαίους, οἵτινες οὐδὲν ἄλλο ἦσαν, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς ἱστορίας, εἰμὴ Ταρτοῦφοι τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. (**) Διότι οἱ μὲν Σοφισταί, προσποιούμενοι τὴν τῆς ἀρετῆς διδασκαλίαν, καὶ πείθοντες τοὺς νεωτέρους ὅτι θὰ γείνωσιν εὐδαίμονες ἐὰν ἀκροῶνται τῶν ἐπὶ μισθῷ μαθημάτων των, ἀπεῖχον πολὺ τῆς καλῶς ἐννοουμένης παιδείας καὶ τῆς πρὸς τοὺς ὁμοίους των συμπεριφορᾶς διὰ τῶν πράξεών των. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀνακηρύττοντες αὐτοὶ ἑαυτοὺς διδασκάλους καὶ ὑποστηρικτὰς τῶν ἱερῶν Γραφῶν, κατέτρωγον τὰς οἰκίας τῶν

(*) Ὅρα Πλουτ. βίον Ἀριστείδου §. ή.
(**) Ὅρα Ἰσοκράτ. λόγον κατὰ Σοφιστῶν. Ἀριστοφ. Νεφέλ.

χηρῶν ἐπὶ προφάσει ἐλεημοσύνης, δυβλιζον τὸν κώνωπα ἐν ἠθικαῖς συζητήσεσιν, ἀλλὰ κατέπινον τὴν κάμηλον ὁσάκις ἐπρόκειτο περὶ ἰδίων συμφερόντων, οἵτινες ἔξωθεν μὲν ἐφαίνοντο εἰς τοὺς ἀνθρώπους δίκαιοι, ἔσωθεν ὅμως ἦσαν πλήρεις ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας, οἵτινες ἐστόλιζον πρὸς τὸ θεαθῆναι τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, τοὺς ὁποίους προηγουμένως κατεδίωκον καὶ εἰς θάνατον κατεδίκαζον.

Θέλετε, φίλοι ἀναγνῶσται, καὶ παραδείγματα τῶν σημερινῶν Ταρτούφων τῆς Ἑλλάδος; Εἰσέλθετε εἰς τὸ βουλευτήριον, εἰς τὰς ἐκκλησίας, καταβῆτε ἐκ τῆς ὑπερηφάνου, ἢ ταπεινῆς κατοικίας σας εἰς τὴν ἀγοράν, ἐμβῆτε εἰς τὰς συναναστροφάς, ἀναγνώσατε τὰς ἐφημερίδας, καὶ θὰ συναντήσητε πλείστους. Εἰσέλθετε τέλος πάντων εἰς τὰς αἰθούσας τῶν πολιτικῶν, ἔνθα θὰ ἴδετε βεβαίως, καὶ θὰ ἀκούσετε ἀναμφιβόλως εἰς μὲν τὰς αἰθούσας λόγους, οἵτινες θὰ σᾶς σαγηνεύσωσι, καὶ θὰ τρέξετε νὰ ἀσπασθῆτε τοὺς ὁμιλοῦντας, παρασυρόμενοι ὑπὸ τῆς χαρᾶς ὅτι εὕρετε τοὺς σωτῆρας τοῦ ἔθνους. Ὅταν ὅμως ἴδητε αὐτοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς ὑπουργικῆς ἕδρας, τότε, ἀλλοίμονον! θὰ τοὺς εὕρητε μεταμορφωμένους εἰς βρυκόλακας καὶ καλικαντζάρους. Ὅταν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὸ βουλευτήριον, ἢ κάλλιον δημοπρατήριον, τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ἔνθα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θέσεις καὶ τιμαὶ πωλοῦνται χάριν μικρᾶς ἀπολαύσεως τῶν ἰδίων, καὶ μεγάλης ζημίας τῶν κοινῶν, τότε θὰ συναντήσετε ῥήτορά τινα Ταρτοῦφον, περιρρεόμενον ὑπὸ ἱδρῶτος, τύπτοντα διὰ τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν του τὴν θλιβομένην ἕδραν ἥτις ἐπὶ τῶν ὤμων της φέρει βοῦν ἢ ὄνον λακτίζοντα, καὶ ὄχι λογικὸν ὂν σεμνῶς ἱστάμενον, ῥήτορα ὀδυρόμενον, ὡς νέος Ἱερεμίας, ἐπὶ τῇ καταστρεφομένῃ πατρίδι, ῥήτορα τέλος, ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἔχει εἰς τὸ στόμα του, εἰμὴ τὰς λέξεις ἡ πατρὶς πάσχει, τὸ ἔθνος περιρρυπαίνεται, ἔχομεν ἀνάγκην οἰκονομιῶν καὶ ῥίπτοντα πλαγίως τοὺς κεραυνούς του, ὡς ὁ πάλαι Θεὸς Ζεὺς, κατὰ τῆς βασιλείας, καὶ ὑποσκάπτοντα ἐνίοτε ἀδίκως τὰ θεμέλια ταύτης. Ὅταν ὅμως εὐδοκίᾳ τινὸς, ἢ συνδρομῇ πλειστέρων, βοώντων καὶ ἀλαλαζόντων ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ, χάριν καταλήψεως ἔστω καὶ εὐτελοῦς τινος θέσεως, ἀνέλθῃ οὗτος εἰς τὴν ὑπουργικὴν ἕδραν, τότε θὰ ἴδετε τοῦτον νὰ ὑπερβαίνῃ κατὰ τὰς ἐπιζημίους πράξεις τοὺς πρότερον ὑπ' αὐτοῦ κατηγορηθέντας, — ἐκπληρῶν βεβαίως οὕτω τοὺς πρὶν περὶ οἰκονομίας λόγους του, — νὰ κολακεύῃ καὶ τὸν ἔσχατον ὑπηρέτην τῆς αὐλῆς, νὰ ἐκπληροῖ πάσας τὰς ἀπαιτήσεις του, φοβούμενος μήπως τὸ φύσημα τῶν ὑπερηφάνων, δυστρόπων, καὶ ὀλίγον ἀνεκτικῶν τούτων ἀνδρῶν τὸν καταστήσῃ σύντροφον τῆς λήθης.

Πόσην δὲ ζημίαν παρέχουσι σήμερον οἱ Ταρτοῦφοι, εἴτε πολιτικοὶ, εἴτε κληρικοὶ, εἴτε ἰδιῶται τυγχάνουσιν ὄντες, πάντες ἀναγνωρίζομεν· διὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ καταδιώκωνται, ὅσον τὸ δυνατὸν, εἰς τὴν ἀρτισύστατον ταύτην πολιτείαν, τὴν ἔχουσαν σκοπὸν καὶ καθῆκον νὰ προσέλθῃ εἰς ἀντίληψιν ἀδελφῶν μακρὰν ἡμῶν ζώντων, καὶ ἀναγκαζομένην νὰ συντηρήσῃ αὐτὴν ἀξιοπρεπῆ· διότι καθὼς οἱ ἀρχαῖοι Σοφισταὶ, — οἵτινες δὲν ἐπείθοντο τοῖς κειμένοις, ἀλλὰ θέλοντες νὰ δείξωσι πολυμάθειαν, καὶ νὰ ἐπιδείξωσιν εὐφυΐαν συνετάραττον, ὡς ὁ Ποσειδῶν, γῆν τε καὶ θάλασσαν, καὶ ὑπέσκαπτον τὰ καλῶς κείμενα, οἵτινες ἐνέσπειρον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δόγματα καταστρεπτικά, ὅτι λ. χ. τὰ πράγματά εἰσι τοιαῦτα, ὅπως ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἀντιλαμβάνηται τούτων, ὅτι τὸ δίκαιον ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ὑπάρχει φύσει, ἀλλὰ νόμῳ, ὅτι τοῦτό ἐστι τὸν ἀμείνω τοῦ χείρονος πλέον ἔχειν, καὶ τὸν δυνατώτερον τοῦ ἀδυνατωτέρου, (*) οἵτινες ἔθετον ὡς βάσιν τῆς ἠθικῆς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸ ἴδιον συμφέρον, καὶ ἐδίδασκον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χάριν ἀργυρολογίας, ὅτι πρέπει τις νὰ ποιῇ ἐναρέτους πράξεις, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ κερδίζῃ κάτι τι (ὡς λέγει καὶ ὁ Ταρτοῦφος ἐν τῇ πράξει Δ'. σκηνῇ ἑ.) — ἐγένοντο αἴτιοι τῆς καταστροφῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, οὕτω καὶ τὴν σήμερον οἱ Ταρτοῦφοι, κηρύττοντες ἑαυτοὺς ὑπερασπιστὰς τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου κατασκάπτοντες διὰ τῶν ἐπιζημίων πράξεών των τὰ θεμέλια τοῦ ἔθνους τούτου, θὰ γίνωσιν αἴτιοι τῆς καταπτώσεως τῆς μόλις διὰ πολλῶν χρημάτων, διὰ πολυτίμου αἵματος καὶ δι' ἀναριθμήτων κόπων ἀναστηθείσης νέας Ἑλληνικῆς πολιτείας.

(*) Ὅρα Πλάτ. Γοργίαν § 482 483. 491.

ΚΩΝΣΤ. Θ. ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΠΕΡΙ

ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΣΙΩΝ ΤΙΝΩΝ ΕΝ ΣΥΡΩ.

(Συνέχεια ἴδε φυλ. Α'.)

Ἵνα μὴ περιττολογῶμεν ἐκτὸς τοῦ προκειμένου ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι τὰ ξενικὰ ὀνόματα πρέπει ἐπιμελέστατα νὰ συλλέγωνται εἴτε Σλαβικὰ εἶναι, εἴτε Τουρκικά, εἴτε Φραγκικά, εἴτε Ἀλβανικά, καί τοι τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔθνος οὔτε ξένον οὔτε ἔποικον πρὸς ἡμᾶς εἶναι, ἀλλ' ὁμογενὲς καὶ σύνοικον ἐξ ἀρχῆς μέχρι τῶν ἐσχάτων τούτων χρόνων. Ἐξ ἑνὸς τοιούτου ὀνόματος δυνατὸν πολλάκις νὰ διευκρινηθῇ μέγα μέρος τῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀγνώστου, ἱστορίας τῶν Ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν καὶ νήσων κατὰ τοὺς μέσους καὶ τοὺς νέους χρόνους. Τοιαῦτα Φραγκικά, Τουρκικὰ καὶ Ἀλβανικὰ ὀνόματα ὑπάρχουσιν ἐν πολλαῖς νήσοις καὶ παραλίοις.

Οὗτοι εἶναι οἱ κυριώτεροι λόγοι δι' οὓς πρέπει νὰ συλλέγωνται ἅπαντα ἐν γένει τὰ ὀνόματα τῶν θέσεων τῶν Ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν καὶ νήσων, τῆς Κρήτης, τῆς Πελοποννήσου, τῆς Στερεᾶς, τῆς Θεσσαλίας, Ἠπείρου, Μακεδονίας, Θράκης, Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ τοῦ Αἰγαίου, ἔτι δὲ καὶ τῆς Κύπρου, ἥτις οὐδέποτε ἐπαύσατο οὖσα Ἑλληνική. Ὡς καὶ ἀνωτέρω παρετηρήσαμεν ἕκαστος τῶν λόγων τούτων καὶ ὅλη ἡ διατριβὴ ἔχει ἀνάγκην ἀναπτύξεως καὶ συστηματικωτέρας ἐκθέσεως, ὅπερ εὐχόμεθα νὰ πράξῃ ἄλλος ἱκανώτερος ἡμῶν.

Ἐπειδὴ δ' ἀφορμὴν ἐλάβομεν ἵνα γράψωμεν τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐκ τῆς περὶ Σύρου διατριβῆς τοῦ φίλου τῶν γραμμάτων ἀνδρός, ὅστις ἔγραψεν ἐν τῇ Πανδώρᾳ, στέλλομεν ὑμῖν πλήρη ὅσον τὸ δυνατὸν κατάλογον τῶν ἐν Σύρῳ θέσεων, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἐν τῇ Πανδώρᾳ, ὃν ὁ ἐπιμελὴς συντάκτης του δὲν εἶχεν ἴσως τὸν χρόνον νὰ κάμῃ πλήρη. Πρὸ τοῦ καταλόγου ὅμως καὶ πάλιν κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ προτάξωμεν παρατηρήσεις τινας, ἐξηγμένας ἐκ προχείρου πείρας, ἀποκλειστικῶς περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων.

Τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα εἶναι ἢ λείψανα ἀρχαίων ἢ ὅλως νεώτερα. Περὶ τῶν πρώτων θὰ μᾶς ὁδηγήσει ἡ ῥίζα καὶ ἡ φύσις τοῦ τόπου ἢ καὶ λείψανα οἰκοδομικὰ ἐπὶ μέρους ἢ ἐγγύς. Τὰ δεύτερα πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν μετὰ πλειοτέρας προσοχῆς, ἣν μόνον ὀλίγη τις πεῖρα δύναται νὰ βοηθήσῃ, διότι τὰ αὐτὰ παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς ἀρχαίοις καὶ νέοις συμβαίνουσι.

Ἐπὶ τῶν δευτέρων τούτων ὀφείλομεν νὰ γνωρίζωμεν ὅτι πρῶτον μὲν καὶ κυριώτατον αὐτὴ τοῦ τόπου ἡ φύσις καὶ ἡ χρῆσις δίδει τὸ ὄνομα οἷον Πηγή, Βρύσι, Βουνό, Κακόβολα, Ῥέμα, Ποταμός, Μαύρη Πέτρα, Πελεκανιὰ καὶ τὰ τοιαῦτα.

Δεύτερον τὸ ὄνομα δίδει πολλάκις εἰς τὴν θέσιν τὸ ἐπικρατοῦν κτίριον ἢ ἐν γένει χειροποίητον ἔργον καὶ μάλιστα δημοσίᾳ χρήσιμον. Γνωστότατον ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν χωρίων καὶ θέσεων φέρουσι τὸ ὄνομα Ἁγίων, ὧν ναοὶ ὑπάρχουσιν ἐκτισμένοι ἐκεῖ· ὁμοίως ὑπάρχουσι θέσεις φερώνυμοι μύλων ἢ φρεάτων μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κτήτορος ἢ τοῦ κτίτορος καὶ ἄνευ αὐτῶν.

Τρίτον τὸ ὄνομα λαμβάνει συνηθέστατα ὁ τόπος ἀπὸ τοῦ ἀφθόνως φυομένου φυτοῦ ἢ δένδρου, ἢ τῶν ἐκεῖ ὑπαρχόντων ζώων· τὰ παραδείγματα ταῦτα εἶναι πλεῖστα, Μαραθονῆσι, Μαραθόκαμπος, Κάλαμος, Κατζικονῆσι, Γλαρονῆσι, Γεραποδοῦνι, Μυρτιαίς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, Μυόννησος ἐν Θεσσαλίᾳ, Ἀλωπεκόννησος ἐν Θράκῃ, Συκαμίνων πόλις καὶ Ὄρος Ἐλαιῶν ἐν Ἰουδαίᾳ, Φθειρῶν δὲ πόλις ἐν τῇ Μικρασίᾳ καὶ πολλὰ ἄλλα.

Τέταρτον πολλάκις λαμβάνει ἡ θέσις ὄνομα ἀπὸ ἑνὸς σημείου ἐν αὐτῇ κειμέ-

νου, οἷον δένδρου, πέτρας ἢ κινητοῦ ἔργου. Οὕτω καλοῦνται διάφοροι θέσεις, Ἀχλαδιά, Πλάτανος, τὸ Μάρμαρο, ἀπὸ τετραγώνου μαρμάρου ἐκεῖ κειμένου, τὸ Κολωνάκι, ἐν Ἀθήναις, ἀπὸ στήλης τινος ἐκεῖ κειμένης, Μούτσουνον, ἀπὸ βράχου ὁμοίου πρὸς τὸ σημαινόμενον τῆς λέξεως, ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ὄνου Γνάθος, Κριοῦ μέτωπον, Ἀγνοῦ κέρας, Κυνὸς κεφαλαί· καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις δὲ λαοῖς τὸ αὐτὸ περίπου συμβαίνει διότι **Testa di moro** (κεφαλὴ τοῦ μαύρου) καλεῖται βράχος ἔξωθεν τοῦ λιμένος τῆς Μασσαλίας, **Botte** (ὑπόδημα) ἕτερος βράχος ἐκεῖ πλησίον καὶ πλεῖστα ἄλλα. Τὰ τοιαῦτα εἶναι εὐκολώτατα, οὐδὲ πρέπει νὰ διστάζῃ τις εἰς τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν καὶ ὁπόταν ἀκόμη δὲν ὑπάρχει τὸ πρᾶγμα ὅπερ ἔδωκεν αἰτίαν εἰς τὸ ὄνομα.

Πέμπτον καὶ τοῦτο εἶναι συχνότατον καὶ συχνότατα ἀποβαίνει δυσδιάκριτον μὲ τὸν χρόνον, ἡ θέσις λαμβάνει τὸ ὄνομα τοῦ κυριωτέρου ἢ τοῦ μόνου ἰδιοκτήτου τοῦ μέρους ἐκείνου κατ' ἀρχὰς μὲν μὲ ἔναρθρον γενικὴν τοῦ οὐσιαστικοῦ οἷον *τοῦ Κώστα* ἢ μὲ ἔναρθρον ὀνομαστικὴν πληθυντικοῦ ἐπιθέτου οἷον *τὰ Κωστιανά* ἢ *τὰ Κωστέϊκα*· ἢ ὡς ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις μετὰ τῆς καταλήξεως *άτα* Τυπαλδάτα, Ματαραγκάτα, Μουζακάτα· ἀντὶ κυρίου ὀνόματος τίθεται πολλάκις προσηγορικόν τι ὄνομα οἷον τοῦ Ψαρᾶ, τοῦ Ἀφέντη, τοῦ Δεσπότη, τοῦ Φονιᾶ, τοῦ Ἀγᾶ, τοῦ Βάϋλλα, τῆς Χήρας, τοῦ Ὀρφανοῦ, καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὰ ὀνόματα ταῦτα μὲ τὸν καιρὸν λησμονουμένου τοῦ κυρίου ἢ τοῦ προσηγορικοῦ ὀνόματος καὶ τῆς καταλήξεως διαφόρως καὶ παραδόξως πολλάκις μεταβαλλομένης, ἀποβαίνουσι δυσδιάκριτα λίαν καὶ ἀκατανόητα. Πολλάκις ἀλλάσσεται καὶ τὸ γένος οἷον τοῦ Κώστα γίνεται ἡ Κώστα, ἢ τὸ Κόστο, Κόστι, Κόσταις καὶ τὰ τοιαῦτα. Πολλὴ προσοχὴ καὶ μεγάλη ἐπιτηδειότης καὶ ἐμπειρία τοῦ χρόνου μόλις δύναται νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἀρχικὴν ὀνομασίαν διότι τίς ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὸ ἐν Ἄνδρῳ χωρίον Μακροτάνταλο ἀπέκτησε τὴν ὀνομασίαν ἐκ τοῦ πρώτου ἰδιοκτήτου Μάρκου Δανδόλου;

Ἕκτον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν καθ' ἑκάστην στιγμὴν ὁ ἐρευνητὴς καὶ μάλιστα ὁπόταν ἔχῃ νὰ ἐξετάσῃ δύσκολα καὶ πάντῃ ἀκατάληπτα ἂν ὄχι κατὰ τὴν σημασίαν ἀλλὰ κατὰ τὴν αἰτίαν, διότι, τὰ ὀνόματα ταῦτα εἶναι τὸ δυσχερέστατον πάντων δι' αὐτὸ τοῦτο διότι εἶναι ὅλως τυχαῖα καὶ ἄνευ σταθεροῦ λόγου. Πολλάκις ἐκ τυχαίου συμβεβηκότος ὀνομάζεται ὅλον μέρος μὲ ὄνομα πράξεως ἢ ἀποτελέσματος σημαντικὸν ἢ μὲ ὄνομα ὀργάνου ἢ τοῦ ἐργάτου ἢ ἐξ ἄλλης τινος τῶν ποικίλων καὶ πολυπληθῶν περιστάσεων τοῦ συμβεβηκότος. Εἰς ἑρμηνείαν τοιούτων ὀνομάτων πρέπει νὰ ἔχῃ τις τὴν μαντικὴν ἱκανότητα ἢ νὰ εὕρῃ κλεῖδα τινα οὐσιώδη ἢ τὸ τελευταῖον νὰ περιορισθῇ εἰς ὑποθέσεις καὶ μάλιστα ἂν φθαρῶσι καὶ αὐτὰ καθὼς συμβαίνει εἰς ὅλα τὰ τοπικὰ ἢ ἂν ἐχάθη ἡ λέξις ἢ ἡ σημασία της ἐκ τῆς γλώσσης. Παραδείγματα πλεῖστα δύναταί τις νὰ ἀναφέρῃ, τοιαῦτα ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ ἡμῶν. λ. χ. Ἐν Σύρῳ ὑπάρχει θέσις καλουμένη τὸ *Μάννα*. Μάννα ὠνομάζετο φόρος τις τῶν κτημάτων ἐπὶ Φραγκοκρατείας. **Manna** ἐν τῇ Βενετικῇ διαλέκτῳ ὀνομάζεται δέμα χόρτου. Μάννα εἶναι τὸ εἰς τὴν ἔρημον φαγητὸν τῶν Ἑβραίων. Μάνναν καλοῦσιν οἱ νησιῶται τὴν μητέρα· ὁποιανδήποτε σημασίαν θέλει ἂς λάβῃ ὡς κλεῖδα εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς λέξεως ὁ ἀναγνώστης. Ἑτέρα τις θέσις καλεῖται *Σιμοῦ* (τοῦ ἢ ἡ) ἐρευνήσας ἐπληροφορήθην ὅτι ἐκεῖ πρὸ ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ἔζησεν ἀσκητής τις καλούμενος Σιμός. Ἄλλη τις θέσις καλεῖται Γεροκόρη (ἡ ἢ τοῦ) περὶ ταύτης ἔμαθον ὅτι ἐκεῖ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐφονεύθη τις καλούμενος Γεροκόρης.

Τελευταῖον ἀπαντῶνται ὀνόματα τὰ ὁποῖα εἰς οὐδεμίαν τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν δύναταί τις νὰ ὑπαγάγῃ, διότι οὐδὲ τὴν ἔννοιαν οὐδὲ τὴν ἡλικίαν τῆς λέξεως καταλαμβάνει. Τὰ τοιαῦτα προέρχονται ἢ ἐξ ἀρχαίων, ὧν ἡ σημασία ἀπώλετο, ἢ ἐκ νέων κεκολοβωμένων λέξεων.

Ἐν τέλει σημειοῦμεν ὅτι τὰς συλλαβὰς τῶν ὀνομάτων ὧν ἡ ῥίζα καὶ ἐπομένως ἡ ἔννοια δὲν εἶναι φανερὰ γράφομεν διὰ τῶν ἁπλουστάτων φθόγγων Ε, Ι, Ο, συμβουλεύομεν δὲ καὶ πάντα ἄλλον νὰ πράττῃ μᾶλλον τοῦτο ἢ νὰ παρεκτρέπηται εἰς γελοίας προσπαθείας καὶ συμβιβασμοὺς πραγμάτων ἀκαταλήπτων καὶ ἀπιθάνων, νὰ ἀφίνῃ δὲ εἰς ἄλλον ὅστις ἴσως εὐτυχέστερος ὢν ἐννοήσῃ τὴν ἔννοιαν καὶ ἐκ τούτου καὶ τὴν γραφήν.

Ἰδοὺ τὰ κυριώτερα ὀνόματα τῶν ἐν Σύρῳ θέσεων μετὰ συντόμου ἑρμηνείας αὐτῶν, ὅπου ἦτο δυνατή, μετὰ μόνης δὲ βραχυτάτης περιγραφῆς ὅπου ἦτον ἀδύνατος.

Ἀζόλιμνος (ἡ) πιθανώτατα ἐπέτυχεν εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς λέξεως ὁ ἐν τῇ Πανδώρᾳ γράφων ἐκ τοῦ ἄζω καὶ λίμνη δηλαδὴ ξηρὰ λίμνη διότι τοιοῦτον εἶναι τὸ παραθαλάσσιον τοῦτο μέρος· ἐκεῖ πλησίον ὑπάρχει ἕτερος λιμενίσκος Βαθὺ Γιαλὸς καλούμενος ὑπὸ τῶν ἁλιέων.

Ἄδιατα (τὰ) θέσις κατὰ τὸ μεσόγειον τῆς νήσου μέρος μὲ ἄφθονα ὕδατα ἴσως εἶναι ἄδυτα, διότι τὸ μέρος εἶναι δασῶδες κατὰ παραφθοράν, εἴτε Ὑδιατιά, ὀνομασία ὑπάρχουσα εἰς πλείστας νήσους, κατ' ἀναγραμματισμόν.

Ἀρμακᾶς (ὁ) ὀρεινὴ καὶ πετρώδης θέσις· ἴσως παράγεται ἐκ τοῦ Ἕρμαξ—ἕρμακος ὅπερ σημαίνει σωρὸν πετρῶν.

Ἀρδευτὸς (ὁ) θέσις μὲ ἄφθονα ὕδατα ἡ παραγωγὴ εἶναι σαφὴς ἐκ τοῦ ἀρδεύειν· ὅθεν, τόπος ποτιστός.

Ἀβίλλα (ἡ) λιμενίσκος παρὰ τὴν Ἀζόλιμνον· ἄγνωστος ἡ σημασία τῆς λέξεως, κατά τινας παράγεται ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ **Da villa** σημαῖνον ἐκ τῆς πόλεως ὡς φαινόμενον ἐκ τῆς ἀρχαίας πόλεως· Ἀβίλλα ὑπῆρχε, νομίζομεν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πόλις ἐν Καμπανίᾳ καὶ Ἀβίλιξ ὄρος ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

Ἀλιθινὴ (ἡ) θέσις πετρώδης ἴσως λιθινὴ (ἡ) κατὰ παραφθοράν.

Ἄσπρη φυλλάδα (ἡ) θέσις ὅπου ὑπάρχουσιν ἄφθονοι λευκοδάφναι.

Ἀρευτιαῖς (ἡ) Μερτιαῖς (ἡ) Κάππαρη (ἡ) Καλαγκάθια (τὰ) Ἀμάραντα (τὰ) Αἰγερὸ (τὸ) Σελινίθρα (ἡ) θέσεις εἰς ἃς φύεται ἄφθονος τὸ ἐξ οὗ ὠνομάσθησαν φυτόν. Τὴν τελευταίαν ὀνομασίαν μετέτρεψέ τις εἰς Ἑλληνήθραν!!!!

Ἀδριαῖς (ἡ) ὄρος ξηρὸν καὶ δύσβατον· ὀνομασθὲν ἴσως οὕτως ἐκ τοῦ ἀδρὺς ὅπερ σημαίνει ἄδενδρος.

Βῆσσα (ἡ καὶ τὸ) δρυμώδης τόπος· ὄνομα δηλαδὴ καὶ πρᾶγμα· καὶ ἐν Χίῳ ὑπάρχει χωρίον *Βῆσσα* (τὸ) καὶ ἐν Λοκρίδι τὸ πάλαι ὑπῆρχε θέσις ταὐτώνυμος καὶ δῆμός τις τῆς Ἀττικῆς οἱ Βησαεῖς, δι' ἑνὸς σ γραφόμενος.

Βαρβαροῦσα (ἡ) καὶ Βαρβάρου (τοῦ) θέσεις κατὰ τὰ μεσόγεια τῆς νήσου· ἄγνωστον πόθεν ἡ ὀνομασία αὕτη ἴσως ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἰδιοκτήτου ἢ καὶ ἕνεκα συμβεβηκότος τινος.

Βορρήματα (τὰ) βορεία ἄκρα τῆς νήσου ἀπρόσιτος εἰς πλοῖα ἕνεκεν τῶν βορείων ἀνέμων.

Βελοστάσι (τὸ) ἡ κατωτέρα ἄκρα τῆς νήσου. Τὸ ὄνομα εἶναι περίεργον καὶ ἀναμφιβόλως ἀρχαιότατον, ἡ τῶν ἀρχαίων βελοστασία τόπος ἐν ᾧ ἐστήνετο ἡ βελόστασις μηχανή, δι' ἧς ἔρριπτον τὰ βέλη. Πιθανώτατον ἐκλήθη τὸ μέρος ἀπὸ μηχανῆς ἐκεῖ στηθείσης ἢ διαρκῶς ἱσταμένης ἢ καὶ ἀπὸ ὁμοιώματός τινος, φυσικοῦ ἢ τεχνητοῦ, πρὸς τὴν μηχανήν, ἐκεῖ ποτε ἀποκειμένου ἢ καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἂν ποτε ἐστάθη ἐκεῖ κανὲν βέλος.

Βάρκα (ἡ) Καλάθι (τὸ) Κοφίνι (τὸ) θέσεις παραθαλάσσιοι ὁμοιάζουσαι μακρόθεν μὲ τὰ ἀντικείμενα ἐξ ὧν ὠνομάσθησαν.

Βοριᾶς (ὁ) καὶ Νοτιᾶς (ὁ) δύο λόφοι ἐγγὺς ἀλλήλων κείμενοι καὶ καθ' ἣν θέσιν δεικνύουσι τὰ ὀνόματα αὐτῶν.

Βάρη (ἡ καὶ τὸ) βᾶρις ὀχυρὸν παράλιον, οὗ τινος ἴχνος οὐδὲν φαίνεται πλέον· ἐξ αὐτοῦ ὀνομάζεται τὰ νῦν ὅρμος πρὸς τὸ νοτιοανατολικὸν τῆς νήσου μέρος καὶ μικρὰ εἰς αὐτὸν καθήκουσα κοιλάς. Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῆς παρούσης διατριβῆς ἀρκετὰ γράφομεν περὶ βάριδος τοῦτο μόνον προσθέτομεν ὅτι παρὰ Στράβωνι ἀναφέρεται Ναὸς τῆς Βάριδος· τίς δ' αὕτη ἡ Βᾶρις, ἄγνωστον.

Βουδόμανδραις (ἡ) ὄνομα καὶ πρᾶγμα.

Γράμματα (τὰ) ἐξ ἀρχαίας πλακὸς ἐνεπιγράφου ἐκεῖ εὑρεθείσης, ὡς ἡ παράδοσις ἀναφέρει.

Γλάροντας (ὁ) ὄρος ὑψηλὸν ὀνομασθὲν οὕτως ἴσως ἕνεκα συμβάντος καὶ Γλα-

ρονῆσι (τὸ) νησίδιον παρὰ τὴν Γύαρον ὀνομασθὲν ἴσως οὕτω ἕνεκα τῶν ἐπ' αὐτοῦ συχναζόντων Ὑλάρων (λάρων).

Γαϊδουρονῆσι (τὸ), Γάδαρος (ὁ), Βῶδι (τὸ), καὶ Γράδος (ὁ) νησίδια ἀντικρὺ τοῦ λιμένος· τὸ πρῶτον εἶναι ὄνομα κοινότατον ἐν Ἑλλάδι τῶν ἀκάρπων νησιδίων. Πᾶσα σχεδὸν παραλία καὶ νῆσος ἔχει καὶ τὸ Γαϊδουρονῆσι της· φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα προῆλθεν ἐκ τῆς εὐτελείας ἣν ἔχουσι κοινὴν πρὸς τὸ ὁμώνυμον ζῶον, κατὰ τὸν λαόν, καὶ οὐχὶ διότι εἰς αὐτὰ ἀπολύουσι τοὺς ὄνους.

Γέλος (τὸ) καλεῖται οὕτω χθαμαλόν τι μέρος παρὰ τὰ βυρσοδεψεῖα, τὸ ὄνομα σημαίνει τὸ πρᾶγμα· εἶναι δηλαδὴ ἡ λέξις ἕλος μετὰ τοῦ διγάμματος.

Γαλισσὰς (ὁ) θέσις μετὰ ποσίμου ὕδατος καί τινων κήπων· ἴσως εἶναι ἁλισσάς, ἐκ τοῦ ἅλις ὅπερ σημαίνει ἅλμη, μετὰ τοῦ εὐφωνικοῦ Γ, ὀνομασία δοθεῖσα εἰς τὴν θέσιν ἕνεκα τῶν ἐκεῖ πλησίον ὑπαρχόντων ἁλμυρῶν ὑδάτων· καὶ εἰς πολλὰς δ' ἄλλας λέξεις μεταχειρίζονται οἱ νησιῶται τὸ Γ ὡς εὐφωνικόν, λόγου χάριν ἄλλη τις θέσις περιέχουσα καὶ ἐκείνη ἁλμυρὰ ὕδατα καλεῖται Ἁρμηγὸς (ὁ) καὶ Γαρμηγός (ὁ), ἑτέρα Δηχάδα (ἡ) καὶ Γληχάδα (ἡ) ὄρος τι καλεῖται Ὑψᾶς (ὁ) καὶ Γυψᾶς (ὁ) ἄλλο δέ τι ὄρος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου φαίνονται ἐρείπια ληνοῦ καλεῖται Γληνὸς (ὁ).

Γίρι (τὸ) πιθανῶς καὶ ἡ λέξις αὕτη νὰ ἦναι μὲ δίγαμμα καὶ νὰ ὠνομάσθη οὕτω ἐκ τῆς Ἴριδος κρίνου εὐώδους φυομένου ποτὲ ἐκεῖ, ἐκτὸς ἂν πρέπῃ νὰ γράφηται Γύρι ἐκ τοῦ γύρου, διότι στρέφεται ὁ μέλλων νὰ ὑπάγῃ ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ἡ δευτέρα παραγωγὴ φαίνεται ἡμῖν πιθανωτέρα διότι καὶ ἡ ἐν Ζακύνθῳ ὁμώνυμος θέσις ὁμοιάζει τῇ ἐν Σύρῳ διότι καὶ ἐκεῖ στρέφεταί τις θέλων νὰ ὑπάγῃ. Πιθανῶς οὐδεμία τούτων ἀληθὴς διότι καὶ ὁ τόπος καὶ τὸ ὄνομα εἶναι ἀκατάληπτα. Εἰς ταύτην τὴν θέσιν ὑπάρχουσι καὶ ἐρείπια ἀρχαίου ὑδραγωγείου.

Γιουροῦσι (τὸ) ὄρος τραχύτατον καὶ ὑψηλὸν κείμενον ἄνωθεν τῆς Παρακοπῆς ὅπερ ἀναβαίνει τις κύπτων καὶ ἀσθμαίνων ὡς ἐπὶ προσβολὴν Τουρκιστὶ καλουμένην Γιουρούς· τινὲς ἐπιμένουσιν ὅτι πρέπει νὰ γράφηται Γεροῦσι, διότι ἐκ τούτου ἐκρημνίζοντο κατὰ δημοσιευθεῖσαν τινα παράδοσιν, οἱ ἄχρηστοι Γέροντες!!!!

Δαρνῶνας (ὁ) τόπος ἄλλοτε δαρνῶν. Τὰ εἰς ὧν περιεκτικὰ εἶναι συνηθέστατα τόπων ὀνόματα κατὰ τὸ σύνηθες ἐν τῷ τόπῳ φυτὸν ἢ δένδρον ὅπως καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς Σικυών, Μαραθῶνι· Δαρνῶνας ὑπάρχει καὶ χωρίον ἐν Χίῳ καί τις θέσις παρὰ τὴν Χαλκίδα.

Δῆλι (τὸ) θέσις ἄνωθεν τῆς Ἑρμουπόλεως ὀνομασθεῖσα οὕτως, ὡς ἀναφέρει παράδοσίς τις, διότι ἐκεῖθεν προσεκύνουν τὸν Δήλιον Ἀπόλλωνα οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ μεταβῶσιν εἰς Δῆλον.

Διακόφτης (ὁ) μικρὰ Χερσόνησος παρὰ τῷ Φοίνικι ἑνουμένη διὰ μικροῦ ἰσθμοῦ μετά τινος λόφου καλουμένου Ἀγκαθωπαῖς (ἡ)

Δανακὸς (ὁ) ἴσως Δωνακός· θέσις κατάφυτος, μὲ καλαμεῶνα ὅστις Δῶναξακος ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Ἐπισκοπιὸ (τὸ) χωρίον μετὰ κήπων καὶ ὕδατος ὀνομασθὲν οὕτως ἐκ τοῦ ἐκεῖ οἰκήματος τοῦ Καθολικοῦ ἐπισκόπου τῆς νήσου. Τὸ ὅτι δὲ παράγεται ἐκ τοῦ ῥήματος ἐπισκοπεύειν φαίνεται ἡμῖν σχολαστικὸν πολὺ διότι εἰς πολλὰς τῶν νήσων ὑπάρχουσι θέσεις καλούμεναι Ἐπισκοπιὰν ἂν καὶ μὴ ἐπισκοπεύοντα τὴν περὶξ χώραν· εἴς τινας δὲ καλεῖται καὶ Δεσποτικόν.

Ζὰ βουνὶ (τὸ) καὶ Ζὰ λημάνι (τὸ) μήπως εἶναι ἡ ῥίζα τῆς λέξεως Ζεύς; καὶ τότε ἔχομεν καὶ ὄρος καὶ λιμένα τοῦ Διός, ὀνομασίαν ὑπάρχουσαν καὶ εἰς ἄλλα μέρη λ. χ. ἐν Νάξῳ Ζαβούνι, ἐν Ῥόδῳ Ζὰ-λιμάνι καὶ ἀλλαχοῦ.

Θερμασιὰ (ἡ) ἐλώδης θέσις παρὰ τὰ βυρσοδεψεῖα ὀνομασθεῖσα οὕτως διότι γεννᾷ θέρμας, ὡς καλεῖ τοὺς πυρετοὺς ὁ λαός.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΤΟΡΚΟΥΑΤΟΣ ΤΑΣΣΟΣ

(Συνέχεια ἴδε φυλ. Α'.)

Ἀποχωρησάσης, ὡς εἴπομεν, ἐκ Φερράρας τῆς ὡραίας Ζινέβρας, οὐδὲν ἐκράτει πλέον αὐτὸν ἐκεῖ, ὅθεν ἀναχωρήσας, μετέβη εἰς Βενετίαν, ὅπου καὶ ἐτύπωσε τὰς πρὸς ἐκείνην ᾠδάς του καὶ ἄλλας ποιήσεις, αἵτινες τόσον ἔκαμον κρότον, ὥστε ὁ λόγιος πρίγκηψ τοῦ Σαλέρνου, Φερράντος Σανσεβερίνου, προσεκάλεσεν αὐτὸν παρ' αὐτῷ, τόσον δὲ τὸν ἐτίμησε καὶ τὸν ἠγάπησεν, ὥστε ὁ Βερνάρδος ἀποδίδων τὰ ἴσα τῷ βασιλικῷ του φίλῳ, δὲν ἐδίσταση νὰ συμμετάσχῃ τῆς τύχης τούτου, ὅστις δυσαρεστηθεὶς κατὰ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Νεαπόλεως, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ὑπηρεσίαν Καρόλου τοῦ Ε'. καταταχθεὶς ὑπὸ τὰς σημαίας Ἑρρίκου τοῦ Β'. βασιλέως τῆς Γαλλίας. Ὁ Βερνάρδος, ὡς ἀκολουθήσας τὸν δοῦκα, ἐθεωρήθη ἐπαναστάτης, ἐδημεύθη ἡ περιουσία του καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἀδελφοὶ τῆς γυναικός του, ἐπωφελούμενοι τοῦ δυστυχήματός του, τῷ ἠρνήθησαν τὴν πληρωμὴν τῆς προικὸς τῆς ἀδελφῆς των, ἥτις καὶ ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς Νεάπολιν, ὅπου ἀνέτρεφε τὰ τέκνα της, παρά τινι λυκείῳ Ἰησουϊτῶν. Ὁ Τορκουάτος ἐπροόδευε πολύ, εἰς πάντα ἐπιδίδων καὶ πάντοτε καταγινόμενος, ἂν καὶ πολὺ μικρός, εἰς τὰς μελέτας του, οἱ δὲ ἔπαινοι τῶν διδασκάλων καὶ ὁ θαυμασμὸς τῶν φίλων διὰ τὰς προόδους καὶ τὴν εὐφυΐαν τοῦ Τορκουάτου, ἦσαν ἡ μόνη εὐχαρίστησις, ἀλλ' ἐπίζηλος εὐχαρίστησις, διὰ τὴν δυστυχῆ Πορκίαν, ἥτις πολλὰς δυστυχίας καὶ στενοχωρίας ὑπέφερεν. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ὁ Βερνάρδος ὅστις, εἶχεν ἀκολουθήσει τὸν δοῦκα τοῦ Σαλέρνου, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τὸ δεύτερον, μόνος εἶχεν ἀποσταλῇ εἰς Γαλλίαν, ὅπως ἐπιτύχῃ δευτέραν τινὰ Γαλλικὴν κάθοδον κατὰ τῆς Νεαπόλεως, ἀλλὰ μὴ ἐπιτυχὼν ταύτην εἶχε καταφύγει εἰς Ῥώμην, ὅπου καὶ ἐφιλοξενεῖτο ὑπὸ τοῦ καρδιναλίου Ἱππολύτου δ' Ἔστε. Ἐνταῦθα εὑρισκόμενος προσεκάλεσε τὰ μόνα προσφιλῆ εἰς αὐτὸν ὄντα, τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του, ἀλλ' ἡ ἀτυχὴς Πορκία, κατατρεχομένη πρὸ πολλοῦ ἕνεκα τοῦ συζύγου της, ὑπό τε τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Νεαπόλεως καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν συγγενῶν της, εἶχεν ἀναγκασθῆ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ **San Festo.**

Ὁ Τορκουάτος ὅμως, πολὺ ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ τὸν πατέρα του, μετὰ πολλῆς λύπης ἀποχωρισθεὶς τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφήν του Κορνηλίαν, ἔτρεξε μόνος, παιδίον ἔτι, εἰς Ῥώμην, ὅπου εὗρε τὸν πατέρα του, ἐνθουσιασθέντα ἐκ τῆς καλῆς ὑγείας καὶ τῶν πολλῶν γνώσεων καὶ εὐφυΐας τοῦ ἀγαπητοῦ του υἱοῦ, ὃν ἐπανεῖδε πολὺ ἀνώτερον τῶν ἐλπίδων του, ἀνεπτυγμένον καθ' ὅλα, καὶ γνωρίζοντα ἤδη τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Λατινικὰ καὶ λάτραν τῶν Μουσῶν, καθόσον εἶχεν ἤδη γράψει πεζῶς καὶ ἐμμέτρως τινά, τούτων δὲ σώζονται καὶ μέχρι τῆς σήμερον πολλά, μάλιστα δὲ ἐκ τῶν ποιήσεων, ἅστινας τότε ἀνεγίνωσκε δημοσίως.

Εἰς Ῥώμην ἤδη ὁ Βερνάρδος ἔχων πλησίον του τὸν προσφιλῆ του Τορκουάτον καὶ καταγινόμενος εἰς τὰ περὶ τὴν ἀνατροφὴν καὶ σπουδάς του, ἐπαρηγορεῖτό πως διὰ τὸν ἐξ ἀνωτέρας βίας προερχόμενον ἀποχωρισμόν του ἀπὸ τῆς πολυπαθοῦς συζύγου του καὶ τοῦ θυγατρίου του. Κατεγίνετο δὲ εἰς ἐπεξεργασίαν τοῦ **Amadis**, ὅτε ἀνώτεροι πολιτικοὶ λόγοι, τὸν ἐβίασαν νὰ φύγῃ κρυφίως τῆς Ῥώμης, ἀφοῦ πρῶτον ἐτοποθέτησε τὸν υἱόν του εἴς τι ἀνώτερον ἐκπαιδευτήριον Ἰησουϊτῶν, ἐντεῦθεν δὲ μετέβη εἰς Βαντούαν, ὅπου ἠξιώθη καλλίστης ὑποδοχῆς, ὑπὸ τοῦ δουκὸς Γουλιέλμου Κονζάκ, ὅστις καὶ τὸν ἐπλήρωσε πολλῶν εὐεργεσιῶν, τιμῶν καὶ ἀγάπης, αὐτὸν μᾶλλον ὡς ἐκλεκτὸν φίλον ἢ ὡς ἄνθρωπον τῆς ἀκολουθίας του. Τῇ βοηθείᾳ τοῦ εὐγενοῦς καὶ γενναίου τούτου δουκός, ὁ Βερνάρδος ἐπὶ πολύ, ἀλλὰ ματαίως, προσεπάθησε νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν περιουσίαν του καὶ τύχῃ ἀδείας ἐπανόδου εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου, ἔζων ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα, στερούμενα καὶ ἀναξίως πάσχοντα, ἕνεκα τοῦ πρὸς αὐτὸν μίσους τοῦ ἀντιβασιλέως καὶ τῆς ἀπληστίας τῶν συγγενῶν του, οἵτινες, ἀφοῦ ἐσφετερίσθησαν τὴν προῖκα τῆς συζύγου του, εἶχον

ἐξαναγκάσει αὐτὴν νὰ ἐγκλεισθῇ εἴς τι μοναστήριον, ἔνθα εἴτε ἐκ τῆς στενοχωρίας καὶ τῶν θλίψεων, εἴτε ἐκ προπαρασκευασθέντος δηλητηρίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν της, φοβουμένων μήπως ποτὲ τοῖς ζητήσει τὴν περιουσίαν της, ἀπέθανε μὴ δυνηθεῖσα νὰ ἴδῃ μήτε τὸν υἱόν της, μήτε τὸν σύζυγόν της, ὑπάρξασα μία ἐκ τῶν μητέρων ἐκείνων, ὧν ἡ ἱστορία πάντοτε ἀναγράφει εἰς τὰς σελίδας της τὸ ὄνομα, καὶ τῶν ὁποίων τὰ προτερήματα καὶ ἡ φαντασία διαπλάττωσι τοὺς ὑπερφυεῖς ἄνδρας, ποιητάς, φιλοσόφους καὶ ἥρωας κτλ.

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀεννάως διωκομένου Βερνάρδου καὶ ὁ θλιβερὸς θάνατος τῆς μητρός του, ἔρριψαν τὸν δυστυχῆ καὶ παιδίον ἔτι Τορκουάτον, εἰς ἀξιολύπητον μελαγχολίαν, ἀφ' ἧς τὸν ἐξήγειρε μόνον ἡ πρόσκλησις τοῦ πατρός του, ὅπως ἀναχωρήσῃ τῆς Ῥώμης, καθ' ἧς ἔβαινον τὰ Αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα. Ἐκ Ῥώμης μετέβη εἰς Πέργαστον, παρά τινι μεγάλῃ κυρίᾳ τῆς οἰκογενείας τῶν Τάσσων, ὅπου τὸν ἐγνώρισεν ὁ δοὺξ τοῦ Οὐρβίνου, ὅστις τόσον κατεθέλχθη ἕνεκα τῆς ἐρασμίας ὄψεως καὶ τοῦ εὐγενοῦς χαρακτῆρός του, ὥστε τὸν κατέστησε σύντροφον καὶ συσπουδαστὴν τοῦ υἱοῦ του Φραγκίσκου. Μετ' ἀδελφικὴν διετῆ συμβίωσιν μετὰ τοῦ νέου δουκός, μετεκλήθη ὑπὸ τοῦ πατρός του, τότε διαμένοντος εἰς Βενετίαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Τορκουάτος ἦγε τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦτο νέος ἔτι, καθ' ὅσον κατὰ μὲν τὸ σῶμα ἦτο ἤδη ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένος, ἠθικῶς δὲ καὶ διανοητικῶς εἶχε προοδεύσει καὶ μορφωθῆ, ὥστε ἦτο τὸ καύχημα τῶν διδασκάλων του, καὶ ἡ χαρὰ τῶν γνωρίμων του, οἵτινες ἐθαύμαζον αὐτὸν διὰ τὰς καταπληκτικὰς προόδους του, διὰ τὴν βαθεῖαν κρίσιν του καὶ τὰς λοιπὰς καὶ ποικίλας γνώσεις του, ἃς εἶχεν ἀποκτήσει, σπουδάζων τὰ τῆς φιλοσοφίας μαθήματα, τὰ ὁποῖα ὑγιῶς εἶχεν ἐκμάθει καὶ εἰς ἃ εἶχεν ἐμβαθύνει, ἕνεκα τοῦ ὕψους τῆς φαντασίας καὶ κρίσεώς του· καὶ διὰ τὰς περὶ τὴν ποίησιν ἀρχαίων καὶ συγχρόνων του συγγραφέων ἀόκνους μελέτας του, ἰδίως δὲ διὰ τὸν ἰδιαίτερον ἔρωτα καὶ λατρείαν, ἣν ἔτρεφε πρὸς τὸν Ἀριστοτέλην, Πλάτωνα καὶ Ὅμηρον, τῶν ὁποίων τὸ λεπτὸν πνεῦμα, τὸ ὑπερφυές, ἡ ἀπροσποίητος ἐμβρίθεια καὶ ἡ ὑψιπέτης φαντασία, εἶχον καταθέλξει, διαπλάσσει καὶ συμφωνήσει μὲ τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ ποιητικὴν φαντασίαν του.

Βλέπων ὁ Βερνάρδος, τὰς πρὸς τὰ καλὰ καὶ τὰ γράμματα κλίσιν τοῦ υἱοῦ του, δὲν ἐλυπήθη ν' ἀποχωρισθῇ καὶ πάλιν τοῦ ἀγαπητοῦ του τέκνου, ἀλλ' ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐξαποστείλῃ εἰς Παταύιον ἵνα σπουδάσῃ τὰ ἐκεῖ διδασκόμενα δίκαια καὶ εἰς τὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ θεολογίας μαθήματα ἐντριβέστερον καταγίνῃ. Ἐκεῖ διέμεινεν ὁ Τάσσος περὶ τὰ 3 ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα κατεγίνετο μὲν εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας του καὶ ἀπεμάνθανε τὰ νομικά, σχεδὸν ἄνευ κόπου, ὡς πᾶν ὅ,τι ἐπεχείρει, χωρὶς ποσῶς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἰδιαιτέραν κλίσιν, ἣν εἶχε πρὸς τὴν ποίησιν, ὡς ἂν προέβλεπεν, ὅτι αἱ Μοῦσαι ἐπεφύλαττον αὐτῷ αἰωνίαν δόξαν. Τὰ πρῶτα ποιητικά του ἔργα εἶναι ᾠδαί τινες, εἰς τὰς ὁποίας περιέγραφε τὰς θλίψεις καὶ τὰς βασάνους, ἃς ὑπέφερε ἡ οἰκογένειά του καὶ αἵτινες τῷ ἐπροξένησαν ζωηρὰν ἐντύπωσιν. Αἱ ᾠδαὶ αὗται θὰ ἦσαν πολύτιμοι, ἂν ἐφρόντιζέ τις νὰ τὰς διασώσῃ, ἀλλὰ μόνον τινὲς τούτων σώζονται, τῶν ἄλλων ἀπολεσθεισῶν.

Ἐν Παταύῳ εὑρισκόμενος ὁ Τορκουάτος καὶ μόλις δεκαεπταετής, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ γράψῃ ποίημά τι κάπως ἐκτενές, καὶ ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν συνέγραψε τὸ ἱπποτικὸν ποίημα ὁ *Πλάνος Ῥιάλδος*, ὃ καὶ ἐξετύπωσεν εἰς Βενετίαν τὸ **1562**, παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ πατρός του, ὅστις ἐπεθύμει διὰ τὸν υἱόν του, μᾶλλον διπλωματικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς θριάμβους καὶ νὰ τὸν ἴδῃ κάτοχον ὑψηλῶν πολιτικῶν ἀξιωμάτων, παρὰ ποιητήν, διότι καλῶς καὶ ἐξ ἰδίας πείρας ἐγνώριζε, πόσον οἱ ποιητικοὶ θρίαμβοι συνεπάγουν ὀφθόνον καὶ ρίσος. Ἐπέμενε εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ τέλους κατεπείσθη νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐλεύθερον ν' ἀκολουθήσῃ τὴν κλίσιν του, ὑπὸ τοῦ Καρδιναλίου δ' Ἔστε, εἰς ὃν ὁ Τορκουάτος εὐγνωμονῶν ἀφιέρωσε, ὡς καὶ εἰς τὸν πατέρα του, τὸ ποίημα τοῦτο.

Ἡ φήμη, ἣν ἀπέκτησε καθ' ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν ἐκ τῶν πρώτων τούτων ἔργων του, ὑπῆρξεν ἔκτακτος, καὶ μόνον διὰ τὸν πατέρα του ἦτο καταστροφὴ καὶ λύπη, ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι, τὸ μόνον στήριγμα τῆς οἰκογενείας του, ἡ χεὶρ ἀπὸ τὴν ὁποίαν περιέμενεν ζωογόνησιν, ἐξέλειπε. Βέβαιος ὢν ὅτι, ἡ πρὸς τὴν ποίησιν κλίσις τοῦ υἱοῦ του, δὲν ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ οὐδὲν ὑλικὸν ὄφελος εἰς τὴν δυστυχοῦσαν καὶ πολλὰ πάσχουσαν οἰκογένειάν του, παράδειγμα ἔχων ἑαυτόν, ὅστις ἐκ τῆς μανίας, ἣν εἶχε πρὸς τὴν ποίησιν καὶ τὰ γράμματα, κατέστρεψε ῥιζηδὸν τὴν περιουσίαν του.

Οἱ ὁμόφωνοι καὶ διαρκεῖς ἔπαινοι, οἵτινες καθημερινῶς ἐπεδαψιλεύοντο ὑπὸ τῶν λογίων καὶ ἡ νεαρωτάτη ἡλικία τοῦ ποιητοῦ, ἔκαμον τόσην ἐντύπωσιν καὶ περιέβαλλον μὲ τόσον θαυμασμὸν τὸν ποιητήν μας, ὥστε ἔτυχε τῆς ὑψηλῆς τιμῆς νὰ προσκληθῇ ὑπὸ τῆς Γερουσίας τῆς Βολονίας μελλούσης νὰ ἑορτάσῃ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ ἀρτισυστάτου Πανεπιστημείου της. Ἐκεῖ ἐξεφώνησε καὶ λόγον, ὅστις καὶ κατεμάγευσε τὸ ἐκ λογίων καὶ πολυμαθῶν ἀκροατήριον, διὰ τῆς φυσικῆς καὶ ζωηρᾶς φαντασίας καὶ εὐγλωττίας του, ἣν τὸ πρῶτον ἐδοκίμαζεν. Εἰς Βολωνίαν ὡς ὁμολογοῦσιν οἱ ἄνδρες πρὸς οὓς ἐξέφρασε τὰς σκέψεις του, ἐκεῖ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ γράψῃ ἐποποιΐαν τινά, λαμβάνων ὡς θέμα τὰς Σταυροφορίας.

Ἀλλ' ἡ κακή του μοῖρα, κατὰ πόδας ἀκολουθοῦσα αὐτόν, ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸν στερήσῃ τῆς ἐλευθερίας του, φθονήσασα τὰς τιμὰς καὶ τὴν δόξαν δι' ὧν τὸν ὑπεδέχθησαν, τὸν ἐβίασε ν' ἀναχωρήσῃ ταχέως ἐκεῖθεν. Ἐλεεινὴ σάτυρα, καθαπτομένη τῆς τιμῆς πολλῶν ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερουσῶν οἰκογενειῶν τῆς Βολωνίας, διεσπάρη, καὶ κακόβουλοί τινες ἀπέδωκαν ταύτην τῷ Τάσσῳ. Ἡ Ἀστυνομία ἐπελήφθη ἀνακρίσεων, εὐτυχῶς δὲ οὐδὲν μαρτυροῦν τὴν ἐνοχὴν τοῦ Τάσσου ἀνεκαλύφθη, καὶ ὁ ποιητής μας ἐπανέστρεψε εἰς Παταύιον μόνον τὴν τύχην του καταρώμενος, καὶ εὐχαριστῶν τὴν Θείαν Πρόνοιαν, ἥτις τόσον εὐκόλως τὸν διέσωσεν ἀπὸ τὰς κατηγορίας μισαρῶν τινων, οὓς μόνον ἡ ἀνατέλλουσα δόξα ἐκίνει κατ' αὐτοῦ.

Μ' ὅλην ὅμως τὴν φήμην, ἣν τὸ ποίημά του Ῥινάλδος ἔσχε καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν, ὁ Τάσσος κατενόησε, ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν ἐντελές, καὶ ὅτι ἵνα ποίημά τι ἔχει πραγματικὴν ἀξίαν, ὠφείλει νὰ ἦναι ὑποθέσεως ἐνδιαφερόντως ἱστορικῆς, ἡ δὲ θρησκεία, ὁ ἱπποτισμὸς καὶ ὁ ἔρως νὰ ἦναι ἐκ τῶν σπουδαίων συστατικῶν τοῦ ἔργου, οὐχὶ δὲ ξηρῶς καὶ ἱστορικῶς νὰ ἐκτεθῶσιν ταῦτα, ἀλλὰ μετά τινων ὑπερβολῶν, ὅπως κινήσωσι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ δώσωσι καὶ τροφὴν τῇ φαντασίᾳ. Τοῦτο καὶ ἐπραγματοποίησε, συντάξας κατόπιν τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Ἱερουσαλὴμ, τὸ ἀριστούργημα τῶν ποιημάτων του, λαβὼν τὴν ὑπόθεσιν ἐκ τινος τῶν Σταυροφοριῶν ἧς ἥρως ὑπῆρξε ὁ Γοδεφρίδος Βουιλιῶν καὶ περὶ ἧς θὰ εἴπωμεν κατόπιν ὀλίγα τινα.

(Ἕπεται συνέχεια.)

Α. Χ. ΒΑΦΑΣ.

Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΖΑΚΕΛΙΝΗ.

ΑΠΑΗ ΔΙΗΓΗΣΙΣ

(Συνέχεια ἴδε φυλ. Α'. καὶ τέλος.)

«Ἐχήρευσε καὶ τῷ ἔμεινε πενταετὲς θυγάτριον. Τὸ παιδίον τοῦτο ἦτον ἡ μόνη του χαρά, ἡ μόνη του εὐτυχία εἰς τοῦτον τὸν κόσμον. Τὸ εἶχεν, οὕτως εἰπεῖν, μεταμορφώσει· εἶχεν ἀποκατασταθῆ γυνὴ καὶ μήτηρ διὰ τὴν γλυκύτητά του, τὴν ὑπομονὴν καὶ τρυφερότητα.

«Ἡμέραν τινὰ ἡ μικρὰ ἦτο λυπημένη, νυσταλέα καὶ ἀπεποιήθη νὰ γευματίσῃ· τὸ πρόσωπον καὶ αἱ χεῖρες αὐτῆς εἶχον μικρά τινα στίγματα.

«Ὁ Ἰωάννης Μονὲ ἔφθασε τρέχων εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ μοὶ ἐζήτησε νὰ τῷ δείξω τὴν κατοικίαν σπουδαίου ἰατροῦ. Ὁ ἰατρὸς εἶδε τὸ παιδίον καὶ εἶπεν ὅτι ἔπασχεν ἀπὸ ὀστρακιάν.

«Ὁ Ἰωάννης Μονὲ ἤρχισε νὰ κλαίῃ

ὁ ἰατρὸς τὸν καθησύχασε γράφων τὴν συνταγήν του.

« Ὁ Ἰωάννης διῆλθε τέσσαρας νύκτας, καθήμενος εἰς τὸ ἄκρον τῆς κλίνης τῆν μικρᾶς· οἱ ὀφθαλμοί του ἤστραπτον ἀπὸ τὰ δάκρυα καὶ τὸ φῶς, καὶ δὲν ἔβλεπε πλέον καθαρὰ τὰ χρώματα.

«— Εἶναι ἀκόμη πολὺ ἐρυθρά, δὲν ἔχει οὕτω; μοὶ ἔλεγε δεικνύων τὴν ἀσθενῆ.

«— Πολὺ ὀλιγώτερον ἢ χθές.

«— Ἀχ! τόσῳ καλείτερα· διότι βλέπεις τὴν παρατηρῶ τόσον καιρόν, ὥστε μοὶ ἔρχονται ὡς σπινθῆρες εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

«Τὴν ἕκτην ἡμέραν ὁ ἰατρὸς εἶπε μειδιῶν ὅτι ἠγγυᾶτο περὶ ὅλων, καὶ ὅτι ἤθελεν ἐπανέλθει τὴν ἐπαύριον.

«Ὁ Ἰωάννης ἦτον ὡς μανιώδης ἐκ χαρᾶς.

«Ὅτε ὁ ἰατρὸς ἀνεχώρησεν, ἔλαβε τὴν μικράν, τὴν περιετύλιξε μὲ τὰ σκεπάσματά του, καὶ τὴν περιέφερεν μίαν ὥραν ἐντὸς τῶν βραχιόνων του, ἄδων ὅσα ᾄσματα ἐγνώριζεν.

«Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐξῆλθεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, τὸν ἐβίασα νὰ ἐνδυθῇ καὶ νὰ μὲ συνοδεύσῃ μέχρι τοῦ Παλαὶ-Ῥογιάλ.

«Ἀφήσαμεν τὴν μικρὰν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καλῆς γείτονος, ἥτις εἶχε τέσσαρα τέκνα καὶ ἤξευρε κάλλιστα νὰ ἐπιμελῆται τοὺς ἀσθενεῖς.

«Ὁ δροσερὸς ἀὴρ παρεζάλισε τὸν δυστυχῆ Ἰωάννην· ἐγέλα καὶ ἐχειρονόμει ὡς μεθυσμένος.

«Ἐστάθη ἀμέσως ἔμπροσθεν ἐμπορικοῦ καταστήματος, ὅπερ εἶχε παιγνίδια διὰ τὰ παιδία.

«Ὦ! τί ὡραῖον νανίον! μοὶ εἶπε δεικνύων τὸ παιγνίδιον, κείμενον ὄπισθεν τοῦ παραθύρου τοῦ καταστήματος· εἶναι ἐνδεδυμένον κατὰ τὸν νορμανδικὸν συρμόν, ὡς ἡ θεία μου Ζακελίνη τοῦ Γουρνάϋ Ἀμβραί. Ναί, ἤμην εὐτυχέστατος, ὑπήγαινον, ὅτε ἤμην ἀγοραῖος παῖς, καὶ ἔτρεχον κυνηγῶν τὰς νήσσας καὶ χῆνας αὐτῆς. Τότε ἦτον ὁ καλός μου καιρός. Θέλω ν' ἀγοράσω τὴν ὡραίαν ταύτην δεσποινίδα διὰ τὴν Λιλήν· θὰ ἴδῃς πόσον θὰ εὐχαριστηθῇ.»

«Εἰσῆλθε, ἔλαβε τὸ νανίον, τὸ ἐπλήρωσε καὶ ἐξῆλθεν.

«Ἀπέκαμα, μοὶ εἶπε, θὰ ὑπάγω εἰς τὴν οἰκίαν.... καὶ ἴσως ἡ Λιλὴ δὲν κοιμᾶται ἀκόμη.»

«Ὁ νεανίας ἔχαιρε τόσον διὰ τὴν χαρὰν τοῦ τέκνου του, ὥστε δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ τὸν κρατήσω. Ὅταν ἐσυλλογίσθη ὅτι δὲν τὸν ἔβλεπον πλέον, ἔτρεξεν ὡς ἐλεύθερος μαθητής.

Ὑπῆγον τὴν ἐπαύριον νὰ τὸν ἴδω. Ἡ Λιλὴ ἐξύπνησε καὶ ἐκάθητο πλησίον τοῦ πυρὸς εἰς τὸ μικρὸν αὐτῆς θρονίον· ἔπαιζε μὲ τὸ ὡραῖόν της νανίον, τὸ ὁποῖον ὠνόμασε Ζακελίνην. Ἐξεπλάγην ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς ἀσθενοῦς· αἱ μικραὶ αὐτῆς χεῖρες, αἵτινες ἐρυτίδουν τὴν ἐσθῆτα τοῦ νανίου, ἦσαν κίτριναι ὡς κηρός, οἱ ὀφθαλμοί της ἀμαυροὶ καὶ πλανώμενοι τῇδε κἀκεῖσε.

«Μετὰ μίαν ὥραν, ἡ κεφαλή της κατέκλινε πρὸς τὸ στῆθος, τὸ δὲ νανίον ἔπεσε κατὰ γῆς.

«Ὁ Ἰωάννη ἔλαβε τὸ τέκνον ἐπὶ τῶν γονάτων του, ἠθέλησε νὰ τὸ θωπεύσῃ, ἀλλ' ἤρχισε νὰ κλαίῃ, πάσχον ἀπὸ κεφαλαλγίαν καὶ κωλικόπονον.

«Μετὰ δύο ἡμέρας ἀπέθανεν.

«Ὁ Ἰωάννης τὴν ἐσήκωσε πολὺ ὀγρήγορα· ἐκρύωσεν, ἐν ᾧ τὴν ἐνέδυεν πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἰατροῦ.

«Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸν θάλαμον τοῦτον, ὁ Ἰωάννης ἦτο κεκυφὼς ἐπὶ τοῦ γραφείου του· ἔκλαιε, δάκνων τὸ μανδύλιόν του.

Ἡ μικρὰ ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτῆς, πλησίον τοῦ νανίου της.

«Ἐμειδίων, ὡς δύο ψυχαί.

«Ὅταν ἐπεστρέψαμεν ἀπὸ τὸ κοιμητήριον μὲ τὸν Ἰωάννην καὶ εἶδε τὸ νανίον πλαγιασμένον ἐπὶ τῆς κλίνης, τὸ ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ ἡ θλίψις του ἐξερράγη εἰς ὀδυρμοὺς καὶ φωνάς. Μὲ τὰς προκαταβολάς, τὰς ὁποίας ἔλαβε παρὰ τῶν συνδρομητῶν, δι' οὗς εἰργάζετο, ἀνήγειρε μικρὸν μνημεῖον ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς θυγατρός του, τοῦ ὁποίου ἠγόρασε τὸ γήπεδον εἰς τὸ βόρειον κοιμητήριον, καὶ ἔθηκε τὴν Ζακελίνην, τὴν τελευταίαν τῆς μακαρίτιδος φίλην, ἐντὸς ὑαλοθήκης, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες προφυλάττουσιν ἀπὸ τῆς βροχῆς τὰ ἐξ ἀμαράντων στέφανα.

«Μετὰ ἕνα μῆνα ἡ Ζακελίνη ἀπώλεσε τ' ἀνθηρά της χρώματα, καὶ ἐκ τῆς κόμης της, τόσον λείας καὶ τόσον λαμπρᾶς, ἔπιπτον πλατεῖαι πλεξίδες ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ καὶ τοῦ προσώπου της.

«Προῆλθε δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ὑγρασίας καὶ τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς γῆς. Βλέπων αὐτὴν τόσον ὠχρὰν ὁ Ἰωάννης, τὴν ἐλυπήθη· τὴν ἐξέβαλε τῆς ὑαλοθήκης, λέγων πρὸς αὐτήν:

«Θὰ συζήσῃς μετ' ἐμοῦ, καὶ θὰ μοὶ ὁμιλεῖς περὶ αὐτῆς!

«Ἔκτοτε τὴν ἐφύλαξε πάντοτε πλησίον του ἐπὶ τοῦ γραφείου του· τῇ ὡμίλει ὥρας ὁλοκλήρους, ἐργαζόμενος ταυτοχρόνως· ἡ δὲ Ζακελίνη τὸν παρετήρει μὲ τοὺς ἐκ σμάλτου μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμούς. Εἰργάσθη ἐξ μῆνας μὲ πολὺ θάρρος, ἵνα πληρώσῃ τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον ἔκαμε διὰ τὴν κηδείαν· ἔπειτα ἐστάθη καὶ ἐσταύρωσε τοὺς βραχίονας, ὡς παλαιστής, καταβαλὼν τὸν ἀντίπαλόν του.

«Ὅτε δ' ὁ Βαρῖνος ἤρχετο, φέρων πλάκας νὰ ἐγχαράξῃ, ἐλάμβανε τὴν Ζακελίνην, τὴν ἐγόρευεν ἐπὶ τῶν γονάτων του καὶ ἔλεγε.

«Δὲν ἐργαζόμεθα πλέον, ἀγαπητέ μοι κύριε Βαρῖνε· θὰ ὑπάγωμεν νὰ ζήσωμεν εἰς τὴν Νορμανδίαν, ἡ Ζακελίνη καὶ ἐγώ· ἡ Ζακελίνη θὰ ἐπιστατῇ τὰς ὄρνιθας καὶ τὰς νήσσας, καὶ ἐγὼ θὰ σκάπτω, ἐξυμνῶν τοὺς τάφους τοῦ Γουρνάϋ· δὲν εἶναι τοῦτο καλείτερον ἐπάγγελμα ἢ τὸ τοῦ χαράκτου, Ζακελίνη;

«Καὶ ὁ Βαρῖνος ἐξήρχετο θυμωμένος, ἀποκαλῶν αὐτὸν παράφρονα καὶ μανιώδη.

«Μαντεύετε, δὲν ἔχει οὕτω, τὸν ἐπίλογον τῆς ἱστορίας ταύτης; Ὁ Ἰωάννης Μονὲ ἐγένετο μανιώδης παράφρων εἰς τὸ καφενεῖον Μῶμος, ἔνθα συνηντώμεθα καθ' ἑσπέραν. Ἔπρεπε νὰ τὸν μεταφέρωμεν τὴν ἐπιοῦσαν εἰς Βισέτρ. Ὁ δυστυχὴς δὲν διέμεινε πολύ.

«Ὅτε, μετὰ τέσσαρας ἡμέρας ὑπήγομεν νὰ τὸν ἐπισκεφθῶμεν, συνηντήθημεν εἴς τινα διάδρομον μετὰ δύο νοσοκόμων, οἵτινες ἔφερον φέρετρον μελανόχρουν, κεκαλυμμένον ἐν εἴδει θόλου· τοῦτο ἦτο κιβώτιον, ἐμπεριέχον τὸ κύρωμα, ὡς λέγουν οἱ ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἀσθενεῖς.

«Ἠξεύρετε εἰς ποίαν αἴθουσαν ἔφερον τὸν δυστυχῆ Ἰωάννην Μονέ; Χάρις τῷ Θεῷ, ἐφθάσαμεν ἐγκαίρως ἵνα ἀπαιτήσωμεν τὸν νεκρόν του. Ἀναπαύεται ἤδη πλησίον τῆς θυγατρός του.

«Ἡ καλὴ μοναχή, ἥτις μ' ἔδωκε τὸ μικρὸν βαλάντιον, τὸ ὁποῖον εἶχε θέσει ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του, μοὶ εἶπεν ὅτι, τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἡ τελευταία πνοὴ ἐξήρχετο τῶν χειλέων του, ἐψέλλισε τὰς λέξεις ταύτας:

«Ὁ ἄγγελος, ὅστις ἔρχεται!.... ὁ ἄγγελος!...

«Ἦτον ἡ ψυχὴ τοῦ τέκνου, ζητοῦσα τὴν ψυχὴν τοῦ πατρός, ἵνα τὴν ἀναβιβάσῃ εἰς τὸν παράδεισον.»

. . . . . .

Ἡ δεσποινὶς Ζακελίνη ἐπωλήθη εἰς τὸν ξανθὸν καὶ χλωμὸν νεανίαν, ἀνθ' ἑνὸς φράγκου.

Α....

Η ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ ΤΟΥ ΚΒΑΛΙΟΡ

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΟΥ ΙΝΔΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ὑπὸ

C. DE CHATUVILLE.

Ἓν ἔτι θλιβερὸν ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον ἐπακολουθεῖ μὲ τὴν φρίκην τοῦ Ἰνδικοῦ πολέμου.

Ὅταν, πρώτην φορὰν ὁ Ἄγγλος ἐπιστάτης σὶρ Οὔδσων εἶδεν ἐν ἔτει 1806 τὴν Σοβοϊνιγάν, περίφημον χορεύτριαν τοῦ βασιλείου τοῦ Κβάλιορ, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως, ἢ τοῦ *μαγαραγιά*, οὗ αὐτὸς ἦτον αἰχμάλωτος πρὸ ἔτους.

Ὅτε ἡ Ἰνδὴ χορεύτρια, ἀφ' οὗ ἐξετέλεσε τοὺς χοροὺς τοῦ *ἐμπειριδίου*, τοῦ *μιτεροῦ κασκέτου*, τῆς *ἀσπίδος* καὶ πρὸ πάντων τοῦ *χρυσοῦ* καὶ *μεταξωτοῦ ἐπανωφορίου*, ὁ βασιλεὺς τόσον ηὐχαριστήθη, ὥστε τῇ εἶπε νὰ ζητήσῃ ὅ,τι ἐπεθύμει.

Ἐζήτησε καὶ ἔλαβε... τὴν ἐλευθερίαν τοῦ σὶρ Οὔδωνος.

Ἀναχωρῶν τὴν ἐπιοῦσαν, ἠθέλησεν οὗτος νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης προτιμήσεως.

Ἔχεις κόρην, καὶ ἐγὼ ἔχω υἱόν, ἀπεκρίθη ἡ χορεύτρια· κλαίει διὰ τὴν ἀπουσίαν σου, εἰς τὴν γῆν τῶν λευκοχρόων ἀνθρώπων, καὶ ἀπεφάσισα νὰ τὴν παρηγορήσω, διὰ νὰ φέρω εὐτυχίαν εἰς τὸ τέκνον μου.

Ὁ ἐπιστάτης δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἓν δάκρυ, καὶ ὡρκίσθη εἰς τὴν Σαβοϊνιγάν, οὐδέποτε νὰ τὴν λησμονήσῃ.

Ἀλλὰ δὲν ἐχάρη πολὺν χρόνον διὰ τὴν εὐεργεσίαν της, καὶ ἀπέθανε οὗτος θῦμα τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1807.

Μετὰ πεντήκοντα ἔτη, νέος πόλεμος, ὅστις διαρκεῖ εἰσέτι τόσον φονικὸς καὶ τόσον λυσσώδης· καὶ νέα ταραχὴ τῆς χώρας, — ἔφερε, τὸ τελευταῖον ἔτος, δυστυχῆ καὶ γραῖαν Ἰνδὴν, ἀποθνήσκουσαν τῆς πείνης εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκογενείας τοῦ Οὔδσωνος.

Οἱ Ἄγγλοι ἠθέλησαν νὰ τὴν θυσιάσωσιν ἢ τοὐλάχιστον νὰ τὴν διώξωσι μακρὰν αὐτῶν, ὅτε, νέα μίς, ἦλθε πρὸς αὐτὴν καὶ τῇ εἶπε μετὰ θλίψεως:

— Δέχθητι τοῦτο, καλή μου γύναι, καὶ κοιμήθητι εἰς κανὲν μέρος τὴν νύκτα ταύτην· αὔριον ἡ Πρόνοια θὰ λάβει οἶκτον διὰ σέ.

Καὶ τῇ ἔδωκε πέντε χρυσᾶ λουδοβίκια, καρπὸν τῶν ἰδίων αὐτῆς οἰκονομιῶν.

Ἡ νεαρὰ αὕτη μὶς ἦτο ἡ Ἄννα Ῥοβέρτσου, ἡ ἐγγονὴ τοῦ ἐπιστάτου Οὔδσωνος, ἥτις ἔπραξε τοῦτο διὰ τὴν ἐνθύμησιν τῆς Σοβοϊνιγάν, τῆς ὁποίας τὴν ἱστορίαν τῇ εἶχε διηγηθῇ ἡ μήτηρ αὐτῆς.

Ὁ Θεὸς νὰ σὲ διαφυλάττῃ, κόρη μου! τῇ ἀπεκρίθη ἡ γραῖα, ἀφ' οὗ ἐνεχάραξε τὸ ὄνομά της εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς....

Καὶ ἀπεμακρύνθη εὐλογοῦσα.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος, παρῆλθον μῆνες τινὲς (ὅμοιαι ἐπίσης εἰσὶν αἱ περιπέτειαι τῶν Ἰνδῶν καὶ τοῦ αἰῶνος), ἡ οἰκογένεια τοῦ Οὔδσωνος ἦτο προγεγραμμένη εἰς τὴν περιφέρειάν της, καὶ οἱ σπαΐδες, κύριοι τῆς Ἄννης Ῥοβέρτσου, ὑπήγαινον νὰ τὴν πριονίσωσι μεταξὺ δύο σανίδων, ἐν ἐλλείψει χιλίων ῥουπίων, ὡς λύτρων.

Αἴφνης, Ἰνδὸς παρουσιάσθη πλησίον αὐτῆς.

— Σὺ εἶσαι ἡ ἐγγονὴ τοῦ Οὔδσωνος, ἡ παλαιὰ αἰχμάλωτος τοῦ βασιλέως Κδάλιορ;

— Ναί.

— Ἐνθυμεῖσαι τὴν Σοβοϊνιγάν;

— Ναί· καὶ τί νὰ γίνεται;

— Τὴν ἔσωσας πρὸ ἔτους, δίδουσα αὐτῇ πέντε λουδοβίκια.

— Καὶ πῶς! ἦτον ἐκείνη;

— Αὐτὴ ἡ ἰδία· καὶ ἐγὼ εἶμαι υἱός της. Ὑπῆγε πρὸς τὸν Μέγαν Μανιτοῦ· ἀλλ' ἀποθνήσκουσα, μοὶ ἐσύστησε τὴν μικράν της ἀδελφὴν, μὲ τὸ ὠχρὸν πρόσωπον, καὶ ἔρχομαι νὰ ἐκπληρώσω τὸ χρέος ἡμῶν. Ὁ πόλεμος, ὅστις ἠφάνισε σέ, ἐπλούτισεν ἐμέ. Ἔσο εὐτυχεστέρα ἐμοῦ, ὕπαγε νὰ ἐναγκαλισθῇς τὴν μητέρα σου.

Καὶ ὁ Ἰνδὸς ἐδωρήσατο εἰς τὴν Ἄνναν Ῥοβέρτσου συνάλλαγμα χιλίων ῥουπίων μὲ τὴν ἑξῆς σημείωσιν·

«Ἐνθύμησις τῆς Σοβοϊνιγάν. Εὐγνωμοσύνη ἑνὸς περιηγητοῦ τῶν δασῶν».

Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο διηγήθη αὐτὴ ἡ ἰδία μὶς Ἄννα ἐπιστρέψασα μετ' ὀλίγον εἰς Ἀγγλίαν.

Ἐὰν εὑρίσκῃ τις φιλανθρωπίαν εἰς μέρος τι τῶν Ἰνδιῶν, βλέπει ὅτι αὕτη ἐμφωλεύει εἰς τῶν γυναικῶν τὴν καρδίαν.

Α....

ΒΟΛΤΑΙΡΟΥ
ΜΕΡΟΠΗ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ.

(Συνέχεια ἴδε φυλ. Α'.)

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΜΕΡΟΠΗ, ΕΥΡΙΚΛΗΣ, ΙΣΜΕΝΙΑ.

ΜΕΡΟΠΗ.

Τί! τὸ πᾶν σιωπᾷ ἐπὶ τῆς εἱμαρμένης τοῦ Αἰπύτου! ἐννοεῖς καλῶς τὴν τόσον θλιβερὰν σιωπήν. Οὐδὲν λοιπὸν ἔμαθον εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἤλιδος;

ΕΥΡΙΚΛΗΣ.

Οὐδὲν ἀνεκαλύφθη· καὶ ὅ,τι εἶδον εἶναι νέος τις, ἐκ τῆς αἱμοσταγοῦς χειρὸς τοῦ ὁποίου ἐφαίνοντο ἀποστάζον ἔτι τὸ αἷμα φόνου προσφάτου· τῇ διαταγῇ μου, ἀλυσσίδετον τὸν ἔφερον εἰς τὸν βασιλέα.

ΜΕΡΟΠΗ,

Φόνος! Ἄγνωστος! Τί ἔπραξεν, Εὐρυκλῆ! Τίνος αἷμα ἔχυσε; Παγόνω ὑπὸ τοῦ φόβου.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Θλιβερὰ φιλοστοργία, ἐξ ἧς κυριεύεται ἡ ψυχή σου! Τὸ ἐλάχιστον συμβάν, θανάσιμον πληγὴν σοὶ ἐπιφέρει! Τὸ πᾶν συντελεῖ εἰς τὸ νὰ διαρρήξῃ τόσον τὴν μητρικήν σου καρδίαν. Ἀλλὰ τοῦ φονέως τούτου ἡ τύχη, οὐδὲν ἔχει, δι' ὅπερ νὰ φοβῆσαι. Ἐγκλήματα, λῃσταί, μιαίνουσι τὰς ὄχθας ταύτας· εἶναι ὁ ὀλέθριος καρπὸς τῶν ἐμφυλίων πολέμων μας. Ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἀνίσχυρος· καὶ οἱ ἀγροὶ καὶ αἱ πόλεις ἡμῶν, αἰτοῦσι παρὰ τῶν ἐπὶ τοσοῦτον λησμονηθέντων θεῶν, ἐπὶ πολὺν χρόνον, τὸ αἷμα τῶν ἀλληλοσφαγέντων. Ἀπόφευγε τρόμους, ὧν σὲ λυπεῖ τὸ βάρος.

ΜΕΡΟΠΗ.

Τίς ἐστιν ὁ ἄγνωστος; Ἀποκρίθητί μοι, σὲ διατάσσω.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Εἶναί τις τῶν θνητῶν ἐκείνων, τῶν ὑπὸ τῆς τύχης ἐγκαταλειφθέντων, τραφέντων ἐν χαμερπείᾳ, εἰς τὰ δημόσια ἔργα καταδικασθέντων· δυστυχὴς ἀνώνυμος, ἐάν τις τὸ φαινόμενον πιστεύσῃ.

ΜΕΡΟΠΗ.

Ἀδιάφορον, ὅστις καὶ ἂν ᾖναι, ἐλθέτω ἐνώπιόν μου, ὁ ταλαίπωρος μάρτυς· καὶ αἱ μικρότεραι λάμψεις, δεικνύουσιν ἡμῖν πολλάκις τὰς μεγίστας ἀληθείας. Ἴσως πιστεύω ὑπὲρ τὸ δέον τὴν πιέζουσάν με ταραχήν· ἀλλ' εὐσπλαχνίσθητι αὐτήν· σεβάσθητι τὴν ἀδυναμίαν μου· ἡ καρδία μου τὰ πάντα φοβεῖται, καὶ οὐδενὸς ἔχει ν' ἀφειδήσῃ. Ἂς ἔλθῃ, τὸ θέλω, θέλω νὰ τὸν ἐρωτήσω.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

(πρὸς τὴν Ἰσμηνίαν.)

Εἰς τὰς διαταγάς σας. Ὕπαγε, καὶ ἂς τὸν φέρωσιν· ἂς φανῇ εὐθὺς ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης.

ΜΕΡΟΠΗ.

Αἰσθάνομαι ὅτι εἶναι ἀνωφελὴς φροντίς. Ἡ ἀπελπισία μου μὲ τυφλώττει· μὲ παραφέρει ὑπὲρ τὸ δέον· γνωρίζεις ἂν ἔχω δίκαιον. Μεγαλύνουν τὴν δυστυχίαν μου· ἐκθρονίζουσι τὸν υἱόν, ἐξουδενίζουσι τὴν μητέρα. Ὁ Πολυφόντης, καταχρώμενος τῆς θλιβερᾶς εἱμαρμένης μου, τολμᾷ τέλος νὰ λησμονήσῃ ἑαυτόν, ὥστε νὰ μὲ ζητήσῃ ὡς σύζυγον.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Αἱ δυστυχίαι σου εἰσὶ μεγαλείτεραι, ἢ ὅσον πιστεύεις. Γνωρίζω ὅτι ὁ ὑμέναιος οὗτος προσβάλλει τὴν δόξαν σου· ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἀπαιτεῖται, καὶ ἡ ὠργισμένη τύχη, σὲ ἀναγκάζει νὰ πράξῃς τὸ αἴσχος τοῦτο· εἶναι σκληροτέρα φατρία, ἀλλ' ἴσως εἶναι ὑμέναιος, ὅστις θέλει δυνηθῇ νὰ διατηρήσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸν ἀληθῆ κύριόν του. Τοιοῦτον εἶναι τὸ αἴσθημα τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν· καὶ πιστεύουσιν....

ΜΕΡΟΠΗ.

Ὄχι, ὁ υἱός μου δὲν θέλει ἀνεχθῇ τοῦτο! Ἡ ἐξουσία, ἔνθα ἡ καταδικασθεῖσα νηπιότης του ἐμαράνθη, θέλει τῷ εἶναι ἧττον τρομερά, τοῦ φαύλου τούτου ὑμεναίου.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Ἤθελε τὸν καταδικάσει, ἐὰν εἰρηνικῶς ἐν τῇ τάξει του δὲν ἐζήτει ἐδῶ, εἰμὴ τὰ δίκαια τοῦ αἵματός του· ἀλλ' ἐὰν ὑπὸ τὴν δυστυχίαν, ἡ ψυχή του ἐδιδάσκετο ἐπὶ τῶν ἀληθῶν συμφερόντων του, θὰ ἐκανόνιζε τὴν δια γωγήν του, ἐὰν τῶν θλιβερῶν φίλων του τὰς συμβουλὰς ἤκουε, καὶ τὴν ὑπερτάτην ἀνάγκην τῶν νόμων, ἤθελεν ἰδεῖ ὅτι οὐδέποτε ἡ μήτηρ του τῷ ἔδειξε φιλοστοργότερον δεῖγμα ἀγάπης.

ΜΕΡΟΠΗ.

Ἄ! τί μοὶ λέγεις;

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Σκληρὰς ἀληθείας, αἵτινες μοὶ ἀποσπῶσι τὸν ζῆλον μου καὶ τὰς δυστυχίας σου.

ΜΕΡΟΠΗ.

Πῶς! Ζητεῖς τὸ συμφέρον νὰ ὑπερβῇ τὴν ἀνίκητον ταύτην φρίκην, ἣν ἔχω κατὰ τοῦ Πολυφόντου· σύ, ὅστις μοὶ τὸν παρέστησας διὰ τῶν μελανοτέρων χρωμάτων!

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Τὸν παρέστησα ἐπικίνδυνον, διότι γνω-

ρίζω τὰς ὁρμάς του· ἀλλ' εἶναι παντοδύναμος, καὶ οὐδὲν τῷ ἀνθίσταται· εἶναι ἄκληρος, καὶ σὺ ἀγαπᾶς τὸν Αἴγισθον.

ΜΕΡΟΠΗ.

Ἄχ! αὐτὴ ἡ φιλοστοργία εἰς τὴν πολύτιμον θέσιν μου, μοὶ καθιστᾷ ἔτι μισητότερον τὸν Πολυφόντην. Τί ὁμιλεῖς πάντοτε περὶ ὑμεναίου καὶ κράτους; Ὁμίλει περὶ τοῦ υἱοῦ μου· λέγε μοι ἐὰν ζῇ. Σκληρέ! εἰπέ μοι....

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Ἰδοὺ ὁ ξένος, ὧν αἱ θλιβεραὶ ὑποψίαι σου ἐπεθύμουν νὰ ἐρωτήσωσιν.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΜΕΡΟΠΗ, ΕΥΡΥΚΛΗΣ, ΑΙΓΙΣΘΟΣ, εἰσεργόμενος, ΙΣΜΗΝΙΑ, ΦΥΛΑΚΕΣ.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

(Εἰς τὸ βάθος τοῦ θεάτρου πρὸς τὴν Ἰσμηνίαν.)

Αὐτὴ εἶναι ἡ σεβαστὴ ἐκείνη καὶ δυστυχὴς βασιλίς, ἧς ἡ δόξα καὶ ἡ τρομερὰ δυστυχία ἀντήχησε μέχρις ἐμοῦ ἐν τῇ γωνίᾳ τῶν ἐρήμων;

ΙΣΜΗΝΙΑ.

Βεβαιώθητι, αὐτὴ εἶναι.

(Ἐξέρχεται.)

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ὦ θεὲ τοῦ παντός! θεέ, πλάστα τῶν χαρακτήρων τούτων, ἀγρύπνει ἐπὶ τῆς εἰκόνος σου. Ὅταν ἡ ἀρετὴ εὑρίσκηται ἐντὸς τοῦ θρόνου, εἶναι τὸ ἀξιώτερον τῶν ἔργων σου.

ΜΕΡΟΠΗ.

Αὐτὸς εἶναι ὁ φονεὺς ἐκεῖνος; Δύναται θνητὸς ὑπὸ τόσον ἤπιον ἐξωτερικόν, νὰ ἦναι τόσον σκληρὸς τὴν καρδίαν; Ἐλθέ, δυστυχῆ, διασκέδασον τοὺς φόβους σου. Εἰπέ μοι: εἰς τίνος αἷμα ἔβαψες τὰς χεῖράς σου;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ὦ βασιλίς, σύγγνωθι: ἡ ταραχή, τὸ σέβας, παγόνουσι τὴν τρέμουσαν ἐκ τῆς θέας σου φωνήν μου. (Πρὸς τὸν Εὐρυκλέα.) Ἡ ψυχή μου ἐνώπιόν της ἐκπεπληγμένη ἀναλίσκεται....

ΜΕΡΟΠΗ.

Λέγε. Τίνα ἡ χεὶρ σου ἀπεστέρησε τῆς ζωῆς;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Νέου τολμηροῦ, ὃν αἱ ἀποφάσεις τῆς τύχης καὶ αἱ ἴδιαι μανίαι ὡδήγησαν εἰς τὸν τάφον.

ΜΕΡΟΠΗ.

Νέου! Τὸ αἷμά μου παγόνει εἰς τὰς φλέβας. Ἀ!... Σοὶ ἦτο γνωστός;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Οὐχί· τὰ πεδία τῆς Μεσσήνης, τὰ τείχη, οἱ πολῖται, τὸ πᾶν μοὶ εἶναι νέον.

ΜΕΡΟΠΗ.

Πῶς! ὁ ἄγνωστος οὗτος νέος, ὡπλίσθη κατὰ σοῦ; Δὲν ἠδυνήθης νὰ μεταχειρισθῇς δικαιοτέραν ἄμυναν;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ἐπιμαρτύρομαι τὸν θεόν, ὅστις γινώσκει τὴν ἀθωότητά μου. Εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Παμίσου, εἰς ναόν τινα ἱερόν, ὅπου τις πρόγονός σου, ὁ Ἡρακλῆς, λατρεύεται, ἐτόλμησα νὰ ἱκετεύω ὑπὲρ σοῦ, τὸν ἐκδικήτορα τῶν κακουργιῶν τοῦτον τὸν θεόν: δὲν ἠδυνάμην νὰ δώσω οὔτε προσφοράς, οὔτε θύματα: Γεννηθεὶς ἐν τῇ πενίᾳ, προσέφερον μόνον εὐχάς, καρδίαν καθαρὰν καὶ ταπεινήν, δῶρον τῶν δυστυχιῶν· Ἐφαίνετο ὅτι ὁ θεὸς συγκινηθεὶς ἐκ τῆς προσφορᾶς μου, ἤγειρε τὸ θάρρος ὑπεράνω ἐμοῦ. Δύο ἄγνωστοι ἔνοπλοι μὲ πλησιάζουσιν αἴφνης, ὁ εἷς ἀκμαῖος, καὶ ὁ ἄλλος περὶ τὸ γῆρας. Τί εἶναι λοιπόν, μοὶ εἶπον, τὸ ὁδηγοῦν σε ἐνταῦθα αἴτιον; Καὶ τίνας προσευχὰς προσφέρεις διὰ τὴν φυλὴν τοῦ Ἀλκείδου; Ἀμφότεροι ὕψωσαν τὰ ἐγχειρίδια. Ὁ θεὸς μ' ἐβοήθησεν εἰς τὴν θλιβερὰν ταύτην περίστασιν: Ἡ χεὶρ αὕτη ἐτιμώρησε τὴν μανίαν τοῦ νεωτέρου· διατρωθεὶς ὑπὸ τῶν πληγῶν, βασιλίς, πίπτει ἄπνους: Ὁ ἄλλος δειλιάσας, φεύγει ὡς αἰσχρὸς δολοφόνος. Καὶ ἐγώ, θὰ τὸ εἴπω, ἀβέβαιος περὶ τῆς τύχης μου, ἀγνοῶν μὲ τίνος αἷμα ἔβαψα ἐρυθρὰν τὴν γῆν, φοβούμενος μήπως τιμωρηθῶ ὑπὸ ἀνοσίου φόνου, ἔσυρα εἰς τὰ κύματα τὸ αἱμοσταγὲς σῶμα. Ἔφευγον· οἱ στρατιῶταί σου μὲ συνέλαβον. Ἀνέφερον τὸ ὄνομα τῆς Μερόπης ἐκεῖνοι, κ' ἐγὼ κατέθεσα τὰ ὅπλα.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Αἴ! βασίλισσα, διατὶ τὰ δάκρυα ἐκφεύγουσι τῶν ὀφθαλμῶν σου;

ΜΕΡΟΠΗ.

Νὰ σοὶ τὸ εἴπω; φεῦ! ἐν ᾧ μοὶ ὡμίλει, ἡ φωνή του μὲ κατέθελγεν· ὁλόκληρος ἡ καρδία μου ἐταράχθη. Τοῦ Κρεσφόντου, ὦ Οὐρανέ!... ἐνόμισα.... Πόσον ἠρυθρίασα ἐξ αἰδοῦς! Ναί, ἐνόμισα ὅτι διακρίνω χαρακτῆράς τινας τοῦ Κρεσφόντου. Σκληρὰ παίγνια τῆς τύχης, εἰς τίνα μοὶ δεικνύετε, τόσον ψευδῆ εἰκόνα καὶ ἐξωτερικὰ τόσον ἤπια, τρομερὰ ἀνάμνησις, οἷον μάταιον μ' ἀπατᾷ ὄναρ!

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Ἀπόρριψον λοιπόν, βασίλισσα, ὑποψίαν ἥτις τὸν κατηγορεῖ· οὐδὲν ἔχει βάρβαρον καὶ οὐδὲν ἀπατεῶνος.

ΜΕΡΟΠΗ.

Οἱ θεοὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἐνετύπωσαν τὴν εἰλικρίνειαν. Μεῖνε, εἰς τίνα τόπον ἐγεννήθης;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Εἰς τὴν Ἤλιδα.

ΜΕΡΟΠΗ.

Τί ἀκούω! εἰς τὴν Ἤλιδα! Ἄχ! ἴσως.... Ἡ Ἥλις.... ἀποκρίθητι.... Γνωρίζεις τὸν Ναρβᾶν; Ἦλθε μέχρι σοῦ τὸ ὄνομα Αἴγισθος; Ποία ἦτον ἡ κατάστασίς σου, ἡ τάξις σου, ὁ πατήρ σου;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ὁ πατήρ μου εἶναι πενέστατος γέρων. Πολυκτήτης τοὔνομα: ἀλλ' Αἴγισθος, Ναρβᾶς, αὐτούς, περὶ ὧν μὲ ὁμιλεῖς, δὲν τοὺς γνωρίζω.

ΜΕΡΟΠΗ.

Ὦ θεοί, ἐμπαίζετε θλιβερὰν θνητήν! Ἀσθενῆ εἶχον σπινθῆρα, ἀσθενοῦς ἐλπίδος. Διέβλεπον τὸ φῶς, καὶ οἱ τεθλιμμένοι μου ὀφθαλμοί, αὖθις ἐβυθίσθησαν εἰς τὸ βαθὺ σκότος. Καὶ τίνα τάξιν οἱ γονεῖς σου κατέχουσιν ἐν Ἑλλάδι;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ἐὰν ἡ ἀρετὴ ἦναι ἡ εὐγένεια, ἐκεῖνοι, ἐξ ὧν ἐγεννήθην, ὁ Πολυκτήτης καὶ ἡ Σίρρις, δὲν εἶναι ποσῶς θνητοὶ ἄξιοι τῆς περιφρονήσεώς σου: Ἐὰν ἡ τύχη των ταπεινοῖ αὐτούς, ἀλλ' ἡ φρόνιμος ὑπομονή των δεικνύει σεβαστὴν τὴν ἔντιμον πενίαν. Ὑπὸ τὰς ἀγροτικὰς στέγας του ὁ ἐνάρετος πατήρ μου ἀγαθοεργεῖ, ὑπήκει τοῖς νόμοις, καὶ μόνον τοὺς θεοὺς φοβεῖται.

ΜΕΡΟΠΗ.

Πᾶσα λέξις, τὴν ὁποίαν μοὶ λέγει, εἶναι πλήρης νέων θελγήτρων. Διατὶ λοιπὸν τὸν ἀφῆκας, διατὶ νὰ προξενήσῃς τὰ δάκρυά του; Ἀναμφιβόλως εἶναι τρομερὸν νὰ στερηθῇ τις τοῦ υἱοῦ.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ματαία δόξα παρέσυρε τὸν νοῦν μου, μοὶ ἐλάλουν συνήθως περὶ τῶν ταραχῶν τῆς Μεσσήνης, περὶ τῶν δυστυχιῶν, ἐξ ὧν ὁ Οὐρανὸς ἐβάρυνε τὴν βασίλισσαν, πρὸ πάντων περὶ τῶν ἀρετῶν αὐτῆς, ἀξίων ἄλλου βραβείου· ἐθλιβόμην ὑπὸ τῶν λυπηρῶν τούτων διηγήσεων: Καταφρονῶν λάθρα τὴν τῆς Ἤλιδος μαλθακότητα, ἠθέλησα νὰ ἐξασκήσω τὴν νεότητά μου ἐν τῷ στρατῷ, νὰ ὑπηρετήσω τὰς σημαίας σου, καὶ νὰ σοὶ προσφέρω τὸν βραχίονά μου. Ἰδοὺ ὁ μόνος σκοπός, ὅστις ὡδήγησε τὰ βήματά μου. Τὸ ψευδὲς τοῦτο τῆς δόξης ἔνστικτον, ἐπλάνησε τὸ θάρρος μου· ἐκ τῶν γονέων μου, μαραν-θέντων ἀπὸ τὰς ῥυτίδας τοῦ γήρατος, τὴν βοήθειαν ἀφῆρεσα· εἶναι τὸ πρῶτον σφάλμα, ἐτάραξα τὰς ἡμέρας μου: Ὁ Οὐρανὸς μὲ ἐτιμώρησε διὰ τοῦτο: Ὁ Οὐρανὸς ἀνεξιλέωτος μὲ ὡδήγησεν εἰς τὴν παγίδα καὶ μὲ κατέστησεν ἔνοχον.

ΜΕΡΟΠΗ.

Δὲν εἶναι ποσῶς: πιστεύω εἰς τὴν ἁπλότητά του: Τὸ ψεῦδος δὲν ἔχει αὐτὴν τὴν ἀφέλειαν. Ἂς τείνωμεν πρὸς αὐτὸν χεῖρα ἀγαθοεργόν· εἶναι δυστυχής, ὃν ὁ Οὐρανὸς μοὶ παρουσιάζει. Ἀρκεῖ ὅτι εἶναι ἄνθρωπος καὶ ὅτι εἶναι δυστυχής. Πιθανὸν ὁ υἱός μου νὰ ὑποφέρῃ τύχην σκληροτέραν. Μοὶ ἀναμιμνήσκει τὸν Αἴγισθον: Ὁ Αἴγισθος εἶναι ὁμηλίξ του: Ἴσως, ὡς αὐτός, ἀπὸ παραλίου εἰς παράλιον, ἄγνωστος φυγάς, καὶ πανταχοῦ ἀποστρεφόμενος, ὑποφέρει τὴν περιφρόνησιν, τὴν ἐπακόλουθον τῆς δυστυχίας. Τὸ αἴσχος χαμερποῖ τὰς ψυχάς, καὶ μαραίνει τὸ θάρρος. Οἷα τρομερὰ τύχη εἰς τὸ αἷμα τῶν θεῶν ἡμῶν! Ἐὰν τοὐλάχιστον....

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΜΕΡΟΠΗ, ΑΙΓΙΣΘΟΣ, ΕΥΡΥΚΛΗΣ, ΙΣΜΗΝΙΑ.

ΙΣΜΗΝΙΑ.

Ἄχ! βασίλισσα, ἀκούεις τὰς κραυγὰς ἐκείνας; Γνωρίζεις καλῶς....

ΜΕΡΟΠΗ.

Ποῖος θόρυβος ταράσσει τὸ πνεῦμά σου.

ΙΣΜΗΝΙΑ.

Ὁ Πολυφόντης ὑπερισχύει καὶ οἱ ἄστατοι λαοί μας, ἀφθόνως παρέχουσι τὰς ψήφους των εἰς τὴν φιλοδοξίαν του. Εἶναι βασιλεὺς, τετέλεσται.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ἐπίστευον ὅτι οἱ θεοὶ ἤθελον ἀναβιβάσει τὴν Μερόπην εἰς τὸν θρόνον τῶν προγόνων της. Θεοί! πῶς, ὅσον τις εἶναι μέγας, τόσον τὰ κτυπήματα εἶναι φοβερά! Πλανώμενος, ἐγκαταλελειμμένος, εἶμαι ἥττον δυστυχής. Πᾶς ἄνθρωπος ἔχει τὰς δυστυχίας του.

(Ἀποσύρουσι τὸν Αἴγισθον.)

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Σοὶ τὸ προεῖπον· ὑπὲρ τὸ δέον ὅμως κατεφρόνησας καὶ τὴν προσφοράν του καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του,

ΜΕΡΟΠΗ.

Βλέπω ὅλην τὴν φρίκην τῆς ἀβύσσου, ἔνθα εἴμεθα. Κακῶς ἐγνώρισα τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους: Περιέμενα ἐξ αὐτῶν δικαιοσύνην, πλὴν οὗτοι πάντως ἀρνοῦνται ταύτην.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Συγχώρησον τοὐλάχιστον νὰ φέρω πέριξ σοῦ τοὺς ὀλίγους ἐκείνους φίλους μας, οἵτινες, εἰς ταύτην τὴν θύελλαν θέλουσι δυνηθῆ νὰ σώσωσιν ἀκόμη τὰ λείψανα τοῦ ναυαγίου, καὶ νὰ σὲ προφυλάξωσιν ἐκ νέων ἐπιβουλῶν κυρίου ἐπικινδύνου, καὶ λαοῦ ἀχαρίστου.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΜΕΡΟΠΗ, ΙΣΜΗΝΙΑ.

ΙΣΜΗΝΙΑ.

Τὸ κράτος δὲν εἶναι ἀχάριστον· ὄχι, βασίλισσα: σὲ ἀγαπῶσι, διατηροῦσι διὰ σὲ ἔτι τὴν τιμὴν τοῦ διαδήματος: Θέλουσιν ὥστε ὁ Πολυφόντης δίδων σοι τὴν χεῖρα, νὰ φαίνηται ὅτι διὰ σοῦ κατέχει τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν.

ΜΕΡΟΠΗ.

Τολμῶσι νὰ μὲ δώσωσιν εἰς τύραννον, ὅστις μὲ καταφρονεῖ! Ἐπρόδωσαν τὸν υἱόν, δουλοῦσι τὴν μητέρα.

ΙΣΜΗΝΙΑ.

Ὁ λαὸς σὲ ἀνακαλεῖ εἰς τὴν τάξιν τῶν προγόνων σου· ἀκολούθησον τὴν φωνήν του, εἶναι ἡ φωνὴ τῶν θεῶν.

ΜΕΡΟΠΗ.

Ἀπάνθρωπε, θέλεις ἡ Μερόπη ταπεινωθεῖσα, νὰ ἐξαγοράσῃ ματαίαν τιμήν, ἕνεκα ἀτιμίας;

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΜΕΡΟΠΗ, ΕΥΡΥΚΛΗΣ, ΙΣΜΗΝΙΑ,

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Βασίλισσα, ἐπανέρχομαι τρέμων ἐνώπιόν σου: Ἑτοίμασον τὴν μεγάλην ταύτην καρδίαν διὰ μεγαλείτερα κτυπήματα· ἐπανάφερε τὴν δύναμίν σου εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην πρᾶξιν.

ΜΕΡΟΠΗ

Δὲν ἔχω πλέον δυνάμεις· αἱ βάσανοι ἀπέκαμον τὸ θάρρος μου: Ἀλλ' ἀδιάφορον, λέγε.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Τετέλεσται· καὶ ἡ τύχη.... Δὲν δύναμαι νὰ τελειώσω.

ΜΕΡΟΠΗ,

Τί! ὁ υἱός μου!

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Ἀπέθανε. Εἶναι ἀληθέστατον· ἤδη ἡ τρομερὰ αὕτη εἴδησις καταπλήττει τοὺς φίλους σου καὶ παγόνει ὅλον τὸν ζῆλόν των.

ΜΕΡΟΠΗ.

Ὁ υἱός μου ἀπέθανεν!

ΙΣΜΗΝΙΑ.

Ὦ θεοί!

ΕΥΡΥΚΛΗΣ

Ἀνάξιοι δολοφόνοι, ἔσπειραν εἰς τὴν ὁδὸν τὰς παγίδας τοῦ θανάτου. Τὸ κακούργημα ἐξετελέσθη.

ΜΕΡΟΠΗ.

Πῶς! τὸ φῶς, ὅπερ μισῶ, ὁ ἥλιος οὗτος λάμπει δι' ἐμέ! Ἡ Μερόπη ζῇ εἰσέτι! Δὲν ὑπάρχει πλέον! Ποῖον θηρίον ἔχυσε τὰ λείψανα τοῦ αἵματός μου.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Φεῦ! ὁ ξένος οὗτος, ὁ ἀσεβὴς ἀπατεών, τοῦ ὁποίου σὺ τὴν καταδιωχθεῖσαν ἀρετὴν θαυμάζεις, δι' ὃν τόσος οἶκτος ἐγεννᾶτο ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἐκεῖνον, ὃν ὑπερασπίζεσαι....

ΜΕΡΟΠΗ.

Ἐκεῖνο τὸ τέρας εἶναι ὁ δολοφόνος;

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Ναί, βασίλισσα· ἔχουσιν ἀποδείξεις βεβαιοτάτας· πρὸ ὀλίγου ἀνεκάλυψαν καὶ ἔθηκαν εἰς τὰ δεσμὰ δύο τῶν συντρόφων του, οἵτινες κεκρυμμένοι ἐν ἡμῖν, ἐζήτουν ἀκόμη τὸν Ναρβᾶν, διαφυγόντα τὰς πληγάς των. Ἐκεῖνος, ὅστις ἐπὶ τοῦ Αἰγίσθου ἔθηκε τὰς θρασείας χεῖράς του, ἔλαβεν ἐκ τοῦ υἱοῦ σου, τὰ προσφιλῆ σκῦλα: (Φέρουσι τὴν πανοπλίαν εἰς τὸ βάθος τοῦ θεάτρου.) Ὁ προδότης εἶχε ῥίψει τὰ πολύτιμα ταῦτα ὅμηρα, διὰ νὰ μὴ γνωσθῇ ἐκ τοῦ αἱμοσταγῶν τούτων θηρίων.

ΜΕΡΟΠΗ.

* Ἄ! τί με λέγεις; Αἱ χεῖρές μου, αἱ τρέμουσαι αὗται χεῖρες, ὥπλισαν διὰ ταύτης τὸν Κρεσφόντην, ὅτε ἀπὸ τὰς ἀγκάλας μου κατὰ πρῶτον ἐστράφη εἰς τὰς μάχας. Ὦ προσφιλὴς πανοπλία εἰς ὁποίας χεῖρας ἐγκατελείφθης! Τί! τὸ τέρας τοῦτο, ἔλαβε τὴν ἱερὰν ταύτην πανοπλίαν;

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Αὐτὴν ἐκείνην, ἣν ὁ Αἴγισθος ἔφερεν εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους.

ΜΕΡΟΠΗ.

Καὶ βεβαμμένην εἰς τὸ αἷμά του μοὶ τὴν δεικνύουσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου! Ὁ γέρων ἐκεῖνος, ὃν εἶδον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀλκείδου....

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Ἦτον ὁ Ναρβᾶς: ἦτον ὁ ἀξιοθρήνητος ὁδηγός του· ὁμολογεῖ τοῦτο καὶ ὁ Πολυφόντης.

ΜΕΡΟΠΗ.

Τρομερὰ ἀλήθεια! Φεῦ! Ὁ αἱματόφυρτος τοῦ δολοφόνου βραχίων, ἵν' ἀποκρύψῃ τὸ ἔγκλημά του καὶ τὴν ἀδικίαν του, προσφέρει εἰς τὸν υἱόν μου τὰ κύματα ὡς τάφον! Βλέπω τὰ πάντα. Ὦ υἱέ μου, οἷα τρομερὰ εἱμαρμένη!

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Θέλεις νὰ μάθῃς τὰ πάντα περὶ τοῦ ἀχρείου τούτου δολοφόνου!

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΜΕΡΟΠΗ, ΕΥΡΥΚΛΗΣ, ΙΣΜΗΝΙΑ, ΕΡΩΞ,
σωματοφύλακες τοῦ ΠΟΛΥΦΟΝΤΟΥ.

ΕΡΩΞ.

Βασίλισσα, ἐπίτρεψον δι' ἐμοῦ, ὥστε ὁ κύριός μου, πολὺ καταβιβασθεὶς ὑπὸ σοῦ, πολὺ παρεργισθεὶς ἴσως, εἰς τὰς συλαρὰς ταύτας στιγμὰς νὰ σοὶ προσφέρῃ τὴν βοήθειάν του· ἐμαθεν ὅτι ἐφόνευσαν τὸν Αἴγισθον· καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ συμμεθέξῃ, ὡς πρὸς τοῦτο, τῶν δυστυχιῶν τῆς βασιλίσσης.

ΜΕΡΟΠΗ

Δεικνύει ἀνησυχίαν, Ἔρωξ· ναί, τὸ πιστεύω, ἀναμφιβόλως. Χαίρει ἐκ τῆς δυστυχίας ταύτης, διότι ἡ τύχη ἔθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Κρεσφόντου, ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ υἱοῦ μου.

ΕΡΩΞ.

Σοὶ προσφέρει τὸν θρόνον τοῦτον, ζέρξον νὰ συμετάσχῃ τῆς αἱμοσταγοῦς κληρονομίας τοῦ υἱοῦ ἐκείνου, ὅστις δὲν ὑπάρχει πλέον, νὰ γίνῃ κοινωνὸς τῆς δυστυχίας σου, καὶ νὰ κλίνῃ πρὸ τῶν γονάτων σου μέτωπον, ὅπερ τὸ στέμμα κατέστησεν ἀντάξιον σοῦ. Ἀλλὰ πρέπει νὰ παραδώσῃς τὸν ἔνοχον εἰς τὰ χεῖράς μου. Τὸ δίκαιον τοῦ τιμωρῆσαι αὐτόν, εἶναι δίκαιον σεβαστόν, εἶναι τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλεύειν: ἡ ῥομφαία τῆς Θέμιδος, τὸ μέγα τοῦτο στήριγμα τοῦ θρόνου, εἰς τὸν Πολυφόντην μόνον ἀνατίθεται. Εἰς σέ, ὡς καὶ εἰς τὸν λαόν σου, θέλει ν' ἀποδώσῃ δικαιοσύνην. Τὸ αἷμα τῶν δολοφόνων εἶναι ἡ μόνη θυσία, ἥτις πρέπει νὰ αἱματώσῃ τὸν βωμὸν τοῦ ὑμεναίου σου.

ΜΕΡΟΠΗ

Ὄχι· θέλω ἡ χείρ μου νὰ ἐπιφέρῃ τὴν θανάσιμον πληγήν. Ἐὰν ὁ Πολυφόντης ᾖ ναι βασιλεύς, θέλω ἡ ἰσχύς του ν' ἀφήσῃ εἰς τὴν ἀπελπισίαν μου τὴν φροντίδα τῆς ἐκδικήσεως. Ἂς βασιλεύσῃ, ἂς κατέχῃ τὰ ἀγαθά μου καὶ τὴν θέσιν μου. Ὅλη ἡ τιμή, τὴν ὁποίαν θέλω, εἶναι, νὰ ἐκδικήσω τὸ αἷμά μου. Ἡ χείρ μου προσφέρεται εἰς

αὐτὸ τὸ βραβεῖον· ἂς ἑτοιμασθῇ: Θέλω τὴν ἀποσπάσει ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ βαρβάρου τούτου, ἵνα τὴν φέρω καπνίζουσαν εἰς τὸν βωμὸν τῶν θεῶν μας.

ΕΡΩΞ.

Ὁ βασιλεύς, μὴ ἀμφιβάλλῃς, θὰ ἐκπληρώσῃ ὅλας τὰς εὐχάς σου. Πίστευσον ὅτι εἰς τὰ θλίψεις σου ἡ καρδία του εἶναι εὐαίσθητος.

ΣΚΗΝΗ Ζ·

ΜΕΡΟΠΗ, ΕΥΡΥΚΛΗΣ, ΙΣΜΗΝΙΑ.

ΜΕΡΟΠΗ.

Ὄχι, μὴ τὸ πιστεύῃς· ὄχι, ὁ τρομερὸς οὗτος ὑμέναιος, ὁ ὑμέναιος οὗτος, ὃν φοβοῦμαι, δὲν θέλει ἐκτελεσθῆ. Εἰς τὰ στέρνα τοῦ φονέως τούτου, θέλω βυθίσει τὸν βραχίονά μου· ἀλλ' ὁ αὐτὸς βραχίων πάραυτα θέλει μοὶ ἀφαιρέσει τὴν ζωήν.

ΕΥΡΥΚΛΗΣ.

Βασίλισσα, δι' ὄνομα τῶν θεῶν....

ΜΕΡΟΠΗ.

Πολὺ μὲ κατέτρεξαν. Θέλω ὑπάγει εἰς τοὺς βωμούς των, εἶμαι τὸ ἀντικείμενον τῆς ὀργῆς των, ἀφ' οὗ μοὶ ἀφαιροῦσι τὸν υἱόν ἐκεῖ θὰ ζητήσω σύζυγον, νὰ ἑνώσω ξένον σκῆπτρον, πρὸς τὸ στέμμα τῶν πατέρων μου, καὶ τὰς νυμφικὰς δᾷδας, πρὸς τὰς ἐπικηδείους λαμπάδας; Ἐγὼ νὰ ζήσω! ἐγὼ νὰ ὑψώσω τὰ ἀπωλολότα ὄμματά μου πρὸς τὸν ἠτιμασμένον οὐρανόν, ὃν ὁ υἱός μου δὲν βλέπει πλέον! Ὑπὸ κύριον μυσαρόν, κατατρέχοντα τὴν λύπην μου, νὰ περιμείνω ἐν δακρύοις, τρομερὸν γῆρας; Ὅταν τις τὰ πάντα ἀπολέσῃ, καὶ ἡ ἐλπὶς ὁμοῦ παύει, τιμή του εἶναι ν' ἀποθάνῃ, νὰ ἐπιζῇ δέ, αἶσχος.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΠΡΑΞΕΩΣ.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ ΕΞΑΔΕΛΦΗΣ ΜΟΥ.

Στίχους ζητεῖς; ἀλλοίμονον! δὲν γράφω στίχους πλέον..
Ἐσίγησεν ἡ Μοῦσά μου ψυχρὰν σιγὴν θανάτου.
Εἶν' ἡ καρδία μου νεκρὴ ἂν καὶ τὸ στῆθος νέον,
Καὶ δι' ἐμὲ ἀπώλεσε τὸ πᾶν τὰ θέλγητρά του...

Νὰ ψάλλω θέλεις; ἀλλὰ πῶς; νεκρὰ καρδία ψάλλει;
Μὴ μὲ βιάζεις, ἄφες με νὰ τήκωμαι σιγῶσα...
Φέρε τὴν χεῖρα καὶ ἴδε, τὸ στῆθός μου δὲν πάλλει.·
Ὅταν λοιπὸν αὐτὸ σιγᾷ πῶς θὰ λαλῇ ἡ γλῶσσα;!

Μὴ ἀπορεῖς ἂν νεαρὰ ἀπηύδησα νὰ στένω!
Ἐὰν ποθῇ διακαῶς τοῦ τάφου τὴν γαλήνην,
Ἂν ὥρας ὅλας ἄφωνος ὡς ἐν ἐκστάσει μένω
Ἔχουσα μόνον σύντροφον ἀκοίμητον ὀδύνην...

Πῶς δὲν συνέβη νὰ ἰδῇς ὡς μαρανθὲν νὰ κλίνῃ
Τὴν κεφαλήν του πρὸς τὴν γῆν ἄνθος μιᾶς πρωΐας;
Ἢ κἂν τρυγόνα χάσασαν τὴν σύντροφον νὰ χύνῃ
Ἐντὸς τοῦ δάσους κλαυθμηράς, πενθίμους μελῳδίας;

Εἰπέ, τὸ ἄνθος διατὶ ἐκεῖνο ἐμαράνθη,
Ἢ ἡ τρυγὼν πῶς εὔθυμος, ὡς πρότερον, δὲν ᾄδει;
Τίς σκώληξ τὴν νεότητα τοῦ ἄνθους ἐλυμάνθη;
Πῶς τὸ πτηνὸν δὲν κελαδεῖ ὡς πρῶτον ἐκελάδει;

Ἄφες με, ἄφες, μὴ ζητεῖς τὸ στῆθός μου ν' ἀνοίξω,
Φέρει ἐντὸς τὴν κόλασιν, τὸν Ἅδην περικλείει,
Μὴ ζήτει τῆς καρδίας μου τὰ βάθη νὰ σοὶ δείξω,
Ψυχὴ ὁποία ἡ ἐμή, τὴν σιωπὴν δὲν λύει...

Ποτέ, ποτὲ τὰ χείλη μου δὲν θέλουν ὁμιλήσει...
Θνητὸς ποτὲ τοὺς πόνους μου οὐ'δὲ θὰ ὑποπτεύσῃ.
Ζηλότυπον τὸ στῆθός μου κρυπτοὺς θὰ τοὺς τηρήσῃ,
Κ' ἐμπρὸς εἰς ἄλλον δάκρυ μου οὐδέποτε θὰ ῥεύσῃ!..

6 Ὀκτωβρίου 1872.

ΦΩΤΕΙΝΗ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ.

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΒΙΚΤΟΡΟΣ ΟΥΓΓΩ.

Ἐὰν ἡ δουλεία δὲν ἀτιμάζει, ἡ οἰκεσία ἐξευτελίζει.

*

Ἡ ἡμέρα ἔχει ἀνάγκην νὰ ἑνωθῇ πρὸς τὴν νύκτα, ἵνα τεκνοποιήσῃ τὴν ἠὼ καὶ τὸ λυκόφως, ἅτινα εἶναι ὡραιότερα αὐτῆς.

*

Ὅταν συμβεβηκότα ἔκτακτα, ἀγωνίαι καὶ καταστροφαὶ ἐπιπίπτωσιν ἐφ' ἡμῶν, ἐν τῷ μέσῳ βίου εὐδαίμονος, πλήρους θελγήτρων καὶ ἀείποτε τοῦ αὐτοῦ, αἱ ἀπροσδόκητοι αὗται διαταράξεις, τὰ μοιραῖα ταῦτα συμβεβηκότα, διακόπουσιν ἀποτόμως τὸν ὕπνον τῆς ἐν διηνεκεῖ εὐδαιμονίᾳ ἀναπαυομένης ψυχῆς. Ἐν τούτοις, ἡ οὕτως ἐρχομένη συμφορά, ὄνειρον εἶναι καὶ οὐχὶ ἐξέγερσις φαίνεται.

*

Διὰ τὸν ἀείποτε εὐτυχῆ ὑπάρξαντα, ἡ ἀπρόοπτος ἀπελπισία ἄρχεται ἐκ τῆς ἀναισθησίας.

*

Ἡ ἀπρόοπτος δυστυχία ὁμοιάζει πρὸς τὴν νάρκην, ἀνατυνάσσει ἀλλ' ἀποναρκοῖ, τὸ δὲ καταπληκτικὸν φῶς, τὸ ὁποῖον ῥίπτει αἴφνης πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, δὲν εἶναι ποσῶς ἡ ἡμέρα.

*

Ἡ ἄκρα ἀπελπισία εἶναι εἶδος θανάτου, τοῦ ὁποίου πολὺ προτιμώτερος εἶναι ὁ ἀληθὴς θάνατος.

*

Ὁ θάνατος εἶναι ἐλάχιστόν τι διὰ ψυχὴν μαρανθεῖσαν καὶ καταβεβλημένην ὑπὸ τῆς δυστυχίας, ἀλλὰ πόσον ἄλγος ἐπιφέρει, πόσον εἶναι ψυχρὰ ἡ χεὶρ του, ὅτε πίπτει ἐπὶ τῆς καρδίας, φαιδρυνομένης καὶ ἀναζωπυρουμένης ὑπὸ τῶν ἡδονῶν τῆς ὑπάρξεως.

*

Εἰς ἐπαναστατικοὺς χρόνους, προφυλαχθῆτε ἀπὸ τὴν πρώτην πίπτουσαν κεφαλήν. Αὕτη διεγείρει τοῦ λαοῦ τὴν ὄρεξιν.

*

Γυνή τις εἶναι ἐνίοτε συνείδησις.

*

Ὅπου ὁ δεσμοφύλαξ, περιττὸς ὁ δήμιος.

*

Ἡ ἐκδίκησις ἀνήκει εἰς τὸ ἄτομον, ἡ τιμωρία εἰς τὸν Θεόν.

*

Ἡ ἐλαχίστη θίξις τῆς λογικῆς, καταστρέφει ὅλους τοὺς κακοὺς συλλογισμούς.

*

Ἡ ἀναίρεσις εἶναι ἄλυσσις, ἥτις σὲ κρατεῖ αἰωρούμενον ἄνωθεν τῆς ἀβύσσου, καὶ ἣν ἀκούεις τρίζουσαν, μέχρις ὅτου θραυσθῇ.

*

Ὁ θάνατος καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον κακόν.

*

Ἀ! πόσον ἄτιμον πρᾶγμα εἶναι μία εἰρκτή. Ἐμπεριέχεται ἐν αὐτῇ δηλητήριον μιαῖνον τὰ πάντα· τὸ πᾶν μαραίνεται, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ ᾆσμα δεκαπενταέτιδος κόρης! Εὑρίσκεται ἐκεῖ πτηνόν; ἔχει βόρβορον ἐπὶ τῆς πτέρυγός του· δρέπει τις ἐκεῖ χαρίεν τι ἄνθος· ἂν τὸ ἀναπνεύσῃ, ὄζει.

*

Δυστυχία εἰς τοὺς ἀγαπῶντας τὰ σώματα, τὰς μορφάς, τὰ φαινόμενα. Ὁ θάνατος θὰ τοῖς ἀφαιρέσῃ πάντα. Προσπαθήσατε ν' ἀγαπᾶτε τὰς ψυχάς, διότι θὰ τὰς ἐπανεύρητε.

*

Ἡ ζωὴ εἶναι ἄνθος, ὁ ἔρως εἶναι τὸ μέλι αὐτῆς.

*

Δύσκολον τὸ ἀγαπᾶσθαι, πολὺ ὅμως δυσκολώτερον τὸ ἀγαπᾶν.

*

Τὰ ἡφαίστεια ἐξερεύγοντας λίθους, αἱ δ' ἐπαναστάσεις ἄνδρας.

ΤΑ ΑΡΕΣΚΟΝΤΑ ΤΟΙΣ ΠΟΛΛΟΙΣ.

Χωρικὸς κατηγορούμενος ἐπὶ ληστείᾳ, ἀφ' οὗ ἤκουσε τοὺς μάρτυρας καταθέσαντας κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν εἰσαγγελέα ἀναπτύξαντα τὴν κατηγορίαν, ἐζήτησε τὸν λόγον. Τὸ δικαστήριον τῷ ἐπέτρεψε νὰ ὁμιλήσῃ—Κύριε Δικαστά, εἶπε, καλὰ ἐκεῖνος ὁ παπᾶς, δεικνύων ἀνὰ ἕνα τοὺς μάρτυρας, ἔχει δίκιο γιατὶ τὸν ἔκαψα μὲ λάδι, ἐκεῖνος ὁ πάρεδρος τοῦ 'καψε τὴν θερμωνιάν του, ἐκεῖν' ἡ γυναῖκα τῆς σκότωσα τὸ παιδί της, μὰ 'κεῖνος ὁ σκυλόρραγκος, δεικνύων τὸν εἰσαγγελέα, 'ς τὴ ψυχὴ τοῦ πατέρα σου, ὤρκισέ τον, κύριε δικαστά, ὅτι κι' ἂν λέῃ ψέματα εἶναι, γιατὶ σήμερα πρώτη φορὰ εἶναι ποὺ τὸν βλέπω. Ὁ κ. πρόεδρος δὲν ἀπήντησεν εἰσέτι.

* *
*

Ὁ εὐφυὴς φίλος μας κ. Ζ.... μεταβάς ποτε εἰς Σῦρον καὶ ἀκούσας ὅτι ἐν τοῖς ζαχαροπλαστείοις τὰ γλυκύσματα ἐπωλοῦντο ἀνὰ λεπτὰ 30 ἀγοραῖα, ἔφαγεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δέκα τρία, ἵνα κερδίσῃ τὴν νομισματικὴν διαφοράν.

* *
*

Ὁ ἐπιλοχίας Κ.... πληγωθεὶς κατὰ τὴν κεφαλὴν ἔν τινι συμπλοκῇ εἰς Κρήτην καὶ ἀκούσας τινὰς λέγοντας ὅτι ἡ πληγὴ εἶναι σπουδαία καὶ ὅτι φαίνεται ὁ ἐγκέφαλος. — Λάβε, σὲ παρακαλῶ, ἀ-

δελφὲ, ὀλίγον, εἶπεν ὁ πληγωμένος πρός τινα Κρῆτα, καὶ πήγαινε νὰ τὸν δείξῃς εἰς τὸν κὺρ καπετάνιο μας· ὅστις καθ' ἡμέραν μοὶ ἐφώναζεν ὅτι εἶμαι τρελλὸς καὶ δὲν ἔχω διόλου μυαλό.

* *
*

Ἀκόμη δὲν ἐγέμισες τὸ τουφέκι σου; ἔλεγε κατά τινα μάχην τοῦ Λασυθίου πρὸς ἕνα τῶν ἐθελοντῶν ὁ καπετὰν Κόρακας — Καπετάνιο, εἶπεν ἐκεῖνος, ἑπτὰ φυσέκια ἔβαλα μέσα καὶ ἀκόμη νὰ γεμίσῃ. Δεῖγμα τῆς πολεμικῆς ἐμπειρίας πολλῶν ἐκ τῶν ἀπερχομένων εἰς Κρήτην ἐθελοντῶν.

* *
*

Ἐν τῇ μοιραρχίᾳ πόλεώς τινος, δὲν ἐνθυμούμεθα καλῶς ποίας, ἐδαίρετο ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας πολίτης τις· τόσον δ' ἐκοπίαζον ἐκ *τῆς ἐργασίας ταύτης* οἱ δαίροντες αὐτὸν χωροφύλακες, ὥστε λυπούμενος αὐτούς, τοὺς ἔλεγε — «Βρὲ παιδιά, δὲν φουμάρετε καὶ κανένα τσιγάρο γιὰ νὰ ξεκουρασθῆτε».

* *
*

Ὁ δικηγόρος Α.... ὑπερηφανίζετο χήραν τινα ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου Σύρου· περαιωθείσης τῆς ἀγορεύσεώς του στραφεὶς πρὸς τὸν δικηγόρον Ε.... τῷ λέγει — Ἔ, πῶς σοὶ ἐφάνη ἡ ἀγόρευσίς μου, δὲν ἐκίνησα τὸν οἶκτον καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν δικαστῶν ὑπὲρ τῆς πελάτιδός μου. — Ναὶ, τῷ λέγει ὁ Ε..., τὸν ἐκίνησες, διὰ τὴν ἀγόρευσίν σου!!

* *
*

Φυλαργύρου ἐβλάπτοντο αἱ ὄρνιθες παρὰ τοῦ κυνὸς στρεψοδίκου δικηγόρου· ὁ φιλάργυρος, ἵν' ἀποφύγῃ πᾶσαν στρεψόδικον ἄρνησιν περὶ ἀποζημιώσεως ἐκ μέρους τοῦ δικηγόρου, διηυθύνθη παρ' αὐτῷ καὶ τὸν ἠρώτησεν, ὡς *δικηγόρον*, τὸ ἑξῆς — Ἐὰν, εἶπεν, ὁ κύων συμπολίτου, φονεύῃ τὰς ὄρνιθάς μου, τίς εὐθύνεται; — Ὁ κύριος αὐτοῦ, ἀπήντησεν ὁ δικηγόρος. — Λοιπὸν πληρώσατέ μοι δραχμὰς πέντε διὰ δύο ὄρνιθας, ἃς μοὶ ἔπνιξεν ὁ κύων σας. — Εἶμαι ἑτοιμότατος, ἀπήντησεν ὁ δικηγόρος, ἀρκεῖ νὰ μοὶ πληρώσητε ἓν τάλληρον διὰ τὴν συμβουλήν, ἣν σᾶς ἔδωκα· λοιπὸν κρατήσατε ἐκ τοῦ ταλλήρου τὰς πέντε δραχμὰς καὶ δότε μοι τὸ ὑπόλοιπον, ἄλλως τε κάμνω ἐκτελεστὸν κατάλογον εἰς τὸν πρόεδρον καὶ τὰς λαμβάνω διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ.

* *
*

Μὴν ἀνοίγεις τόσον τὸ στόμα σου, ἔλεγεν ὁ ὀδοντοϊατρὸς Μ.... εἴς τινα, τοῦ ὁποίου προσεπάθη νὰ ἀποσπάσῃ ἕνα ὀδόντα, διότι θὰ σταθῶ ἐκτὸς τοῦ στόματός σου νὰ τὸν ἐκβάλλω.

* *
*

Μέθυσός τις διατελῶν, κατὰ τὸ λεγόμενον εἰς τὸ *κέφι*, ἐξακολουθῶν ὅμως νὰ πίνῃ, παρετήρησεν ἕνα τῶν συναδέλφων του κείμενον ἐκτάδην εἰς τὴν γωνίαν μιᾶς στενωποῦ ἐντὸς τοῦ πηλοῦ, ἀφοῦ δ' ἐπί τινας στιγμὰς τὸν ἐθεώρησε σιωπηλῶς, ἀνεφώνησεν ἐνθουσιῶν — Αἴ! χωρὶς ἄλλο καὶ ἐγὼ μετ' ὀλίγον θὰ ἦμαι οὕτως.

* *
*

Ὁ ποτὲ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν Ν.... θέλων νὰ ἐκδικηθῇ δύο δημάρχους ἐχθρούς, ἀντιμετέθεσεν αὐτούς.

* *
*

Φιλάργυρός τις, ὅτε ἔγραφεν, δὲν ἔθετεν οὐδὲ τόνους, οὐδὲ πνεύματα, οὐδὲ στιγμάς, οὐδ' ἄλλο τι. Διατὶ δὲ νομίζετε; — Ἵνα ἐξοικονομῇ τὴν μελάνην.

* *
*

Ἠρώτα τις τὸν ἐκ Ξυλοκάστρου τῆς Κορυνθίας σπουδαῖον πολυμαθῆ Σ. Σ. ἂν ἔκαμαν γεννήματα ἤτοι, σῖτον, καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τὴν πατρίδα του. — Τί μὲ μέλλει διὰ γεννήματα, εἶπεν ὑπερηφάνως ὁ μέλλων βουλευτὴς Κορινθίας. — Ἄ, εἶπε παρατυχὼν ὁ Μ., ὁ φίλος μας φαίνεται ὅτι τρέφεται ἀπὸ ἄχυρα καὶ διὰ τοῦτο δὲν τὸν μέλλει διὰ τὰ γεννήματα.

* *
*

— Ἄ, Μαντάνη, ποῦ' σουν ς' τ' ἄλογα μαθημένος, ἔλεγε θρηνοῦσα τὸν ἀποθανόντα υἱόν της, γραῖα Κυδωνιάτις. — Μά, κουμπάρα, εἶχε κι' ἄλογα; — Δὲν εἶχε, μὰ ὁ θεὸς του ἤθελε νὰ τὸν βάλῃ δοῦλο ς' ἕνα ποῦχε σκοπὸ ν' ἀγοράσῃ!!